

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:
celo leto K 24—
pol leta 12—
četrt leta 6—
na mesec 2—

v upravnishvu prejeman:

celo leto K 22—
pol leta 11—
četrt leta 5-50
na mesec 1-90

Izjava vnan dan svojer izvzemati nedelje in praznike.

Inserati veljajo: petstopenjska peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Parte in zalivala vrsta 16 vin. Poslano vrsta 20 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:
celo leto K 25—
pol leta 13—
četrt leta 6-50
na mesec 2-30

za Nemčijo:

celo leto K 30—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto K 35—

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5 (v pritličju) levo, telefon št. 34.

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna.

Upravištvu (spodaj, dvorišče levo), Knafljeva ulica: št. 5 telefon št. 85

Doslednost v klerikalni politiki.

Politika naših slovenskih klerikalcev je v enem oziru dosledna v svoji naravnosti fenomenalni nedoslednosti.

Danes proglašajo klerikalni politiki za načelo to, da od tega načela za nobeno ceno in pod nobenim pogojem ne odstopijo niti za las, jutri pa presklinjajo isto načelo in proglašajo vsakogar, ki bi se za načelo, za katerega so še včeraj sami plamtelji, zavzemal, najmanj za škodljivca narodnih interesov, ako že ne za najnevarnejšega veleizdajalca, kateremu bi državni pravdnik moral brez odlaganja stopiti za vrat.

Danes se ti klerikalni politiki kar cede samega patriotizma in same lojalnosti, jutri pa že groze z jugoslovansko iredento, združeno z italijansko, kakor je to storil vodja štajerskih klerikalcev dr. Korošec v delegacijah dne 7. novembra.

Danes zaješajo najradikalnejšega konja in mečejo najstrupenejšo kopje proti vladi, jutri so pohlevni in ponižni kakor jagne ter krotko zobjejo iz rok iste vlade.

Danes leže v objemu Nemcev in jim skušajo izpolniti najskrivnejše želje, jutri že groze, a samo groze, da bodo s svojim bodalom zaklali slehernega Nemca. Danes se laskajo Nemcem in jim krotko poljubljajo roko, jutri pa že patetično izjavljajo, da ima slovenska domovina še dovolj grobov za nemško sodrgo.

To je politično vetrnašstvo v besedi najpristnejšem pomenu!

Ko se je pričela vojna na Balkanu, so bili naši katoliki navdušeni prijatelji in zagovorniki Turkov in »Slovenec« je lomil kopje za nedolžne turške siromake, katere so baje balkanski narodi krivično napadli iz zasede.

Takrat so prihajali kupi »Slovenca« nazaj celo z Gorenjskega, na poslance pa so romale pritožbe in grožnje, da bodo odpovedali nadaljnjo naročbo »Slovenca«, ako bo ta list še nadalje tiral svojo turkofilsko politiko.

Takrat je prihitel z Dunaja poslanec Jaklič in napravil red v uredništvu »Slovenca«.

In takrat je »Slovenec« kar pre-

ko noči preokrenil svoj plašč ter postal najnavdušenejši zagovornik za svobodo se borečih balkanskih narodov.

S »Slovencem« vred pa so spremeniili svoje stališče tudi klerikalni poslanci.

Dr. Žitnik je jel priobčevati serije člankov, ki so bili polni najgorkejših simpatij do krščanskih narodov na Balkanu, in v katerih se je z navdušenjem in vneto zavzemanjem zlasti za aspiracije kraljevine Srbije. Za Žitnikom je nastopil sam dr. Šusteršič.

V delegacijski seji dne 7. novembra je glasom »Slovenca« izjavil urbi et orbi:

»Avstrija nima nobenega povoda, da bi se ustavljala likvidiranju Turčije. Povečanja balkanskih držav ne smemo ovirati.

Z Rusijo moramo ustvariti prijateljsko razmerje. Naši interesi ne zahtevajo, da bi se Rusiji ne odprle Dardanele.

Srbije ne smemo ovirati, da dobi sadove za svojo slavno zmagovito vojno. Tudi poti do Adrije Srbiji skozi Albanijo ne smemo zapirati, ker bi sicer iskala te poti skozi Bosno. Srbija ne bo mirna, dokler ne bo imela proste poti do Adrije.

Dne 11. novembra se je isti dr. Šusteršič v razgovoru s »Slovenčevim« urednikom izjavil takole:

»Kakor stvari danes stoje, ni nihče v stanu nastanka velike bolgarsko-srbske jugoslovanske države preprečiti. Saj se jako dobro ve, da bi vsak tak poizkus dovedel do svetovne vojske, in vsak se mora vprašati, ali bi se za monarhijo izplačalo, da riskira nevarnosti svetovne vojske samo zato, da prepreči svobodni razvoj dvigajočega se jugoslovanskega ljudstva! Mirno se lahko reče, da javno mnenje monarhije v ogromni večini tako vojsko odklanja.

Albansko vprašanje se more razmotrivati in rešiti le v zvezi s temeljnim, to je z jugoslovanskim. Ako hoče monarhija vršiti resnično pozitivno jugoslovansko politiko, potem ni mogoče uvideti, zakaj naj bi se dodelitvi jadranskega pristanišča Srbiji protivili. Taka politika bi bila pač v interesu Italije, ne pa v interesu monarhije.

Drugi vodja klerikalne stranke dr. Janez Ev. Krek je na shodu na

Jesenicah, kakor poroča »Slovenec« dne 16. novembra programatično izjavil:

Ali ima avstrijska diplomacija prav, če hoče na vsak način pripomoči do samostojne Albanije? Ali je res v njenem interesu, ako hoče zavirati zmagovalni pohod balkanskih Slovanov? Nikakor ne!

Albanija je pokrajina, v kateri bi se v slučaju samostojnosti vzdrževal največji nered. Sedaj je Turčija na tem, da se izseli iz Evrope. Mohamedanski življenj se je izkazal, da je popolnoma nesposoben za to, da bi vodil moderno državo. Izgubil je s Turčijo tudi vso državnotvorno silo za vedno. Ako zahteva Avstrija samostojnost Albanije, s tem zahteva, da v Evropi ostane mala Turčija, kar bi bilo v nasprotju z vsem javnim mnenjem.

In naši interesi na Balkanu? Imeli smo jih, pa jih je avstrijska diplomacija zamudila. Danes je naš edini interes ta, da živimo v prijateljskem razmerju z balkansko zvezno državo, da tam naša trgovina cvete. Glavna in edina moč države so zadovoljni narodi. Kaj nam pomaga, ako vržemo par milijard za brezplodno vojsko?

Avstrija naj se sprijazni s težnjami Jugoslovancev, pa bo to dobro zanje in za njene narode!

Poslanec Evgen Jarc pa je v proračunskem odseku poslanske zbornice podal to-le izjavo:

V sedanjih krizi se poudarja zlasti dveje, da Avstrija rabi pot do Soluna in da je srbska luka proti njenim koristim. Oboje ni resnično. Solun je za nas veljanske važnosti kot glavna luka balkanska. A pot naše trgovine ne vodi v Solun po suhem, ampak po morju. Saj stane prevoz do Soluna za 100 kg po morju okrog 3 K 50 v, po suhem bi pa stal nad 10 kron! Interes na Solunu imajo pač Madžari in pot do Soluna je zanje važen, ne za Avstrijo. Enako bi srbska luka ob Albaniji naši trgovini ne škodovala, ampak šele odprla bližjo zvezo s Trstom: bila bi proti koristim veleagrarne Ogrske. Tako sodijo tudi avstrijski kapitalistični krogi, ki gotovo bolje poznajo gospodarske naše potrebe, kakor naša nezmožna diplomacija. Zato so tudi odločno proti temu, da bi Avstrija začela vojsko za interese, ki zanje ne obstoje.

Do dne 7. decembra so torej vsi klerikalni politiki brez izjeme v soglasju s svojim časopisjem v delegacijah, v državnem zboru in na shodih zastopali in razglašali kot absolutno veljavno stališče, da je avtonomija Albanije nesmisel, da imajo zmagovalne balkanske države pravico, da si med sabo svobodno razdele Turčijo, pred vsem pa, da ima Srbija nesporno pravico do jadranskega pristanišča na albanskem ozemlju.

V soboto, dne 7. decembra, torej točno en mesec po svojem delegacijskem govoru, pa je priobčil dr. Iv. Šusteršič v »Slovencu« članek, naslovljen »Zunanji položaj«, v katerem je pljunil na stališče, ki sta ga on in njegova stranka doslej zastopala glede balkanskega vprašanja v delegacijah, v parlamentu in na raznih shodih ter izjavil:

»Vsakdo, naj si bode kdor hoče, bi izgubil naše simpatije — naj si bodo še tako žive — ko bi zakrivil vojsko z našim cesarstvom. Kar se zlasti Srbije tiče, je treba pribiti, da ni res, da bi bila zanjo teritorialna posest ob albanskem obrežju življenskega pomena.

Življenskega pomena za Srbijo je prosta trgovinska cesta do jadranskega morja. Te ceste ji pa nihče ne brani. Dobi jo takorekoč koder jo hoče. Odraka se ji je politična posest kosa Albanije, katerega pa nikakor ne rabi za svoje življenje. Če bi torej Srbija radi tega tirala do vojske z Avstrijo, bi zadela vsa krivda Srbijo samo in izgubiti bi morala vse simpatije, koje si je znala pridobiti.

To treba v resnem trenutju odkriti izreči.

Nikjer ni tedaj videti življenskega interesa, ki bi silil Srbijo, izzvati krvav boj z Avstrijo radi kosa albanskega ozemlja.

Interesi Rusije pa pri tej stvari sploh niso prizadeti. Rusija ima svoje interese povsod drugod, samo tukaj ne.

Jasno je tedaj, da rabi Albanije ne more priti do vojske. Če bi velevali vendarle segle po orožju, bi jih vodili povse drugi nagibi. Avstrija bo pa gotovo zadržana, ki bi dala kak opravičen povod za svetovno vojsko.

Sedaj pa prosimo, naj se primerja ta izjava z zgoraj citiranimi izjavami istega dr. Šusteršiča v delegacijah in v intervjuu s »Sloven-

čevim« urednikom, z Jarčevimi izjavami v proračunskem odseku in z dr. Krekovim govorom na shodu na Jesenicah!

To je vsekakor načelna doslednost, da se bogu smili!

A kar je na stvari najznačilnejše, je to, da so si dali klerikalci svoje revidirano stališče nasproti balkanskemu vprašanju enostavno kupiti.

Iz povsem zanesljivega vira namreč vemo, da je klerikalna združena organizacija dobila pri Avstro-Ogrski banki kredita pet milijonov kron!

Klerikalci so torej prodali svoja načela za kredit!

Takšni kremen - značaji, morajo pač imponirati vladi in narodu! — Čast jim!

Vojna na Balkanu.

Iz Srbije.

(Od našega posebnega poročevalca.)

Belgrad, 6. okt.

Vse mirno, tako mirno, kot to že zdavnaj ni bilo. Čudno, neumljivo: dunajski časopisje vpije, razsaja in se jezi nad Srbijo, žali Srbe na vse mogoče načine in hujska nemško prebivalstvo Avstrije na Srbijo, srbsko časopisje se pa za vse to niti ne zmeini, ignorira vsa ta izzivanja in jih samo — registrira, edino »Stampa« prav zafrkuje »Neue Freie Presse«, tako, da je res pravi užitek čitati te duhovite članke, vladna »Samouprava« pa priobčuje dan na dan trezne in hladne, ali z nepobitnimi argumenti podprte članke, v katerih dokazuje pravico Srbije do Jadranskega obrežja, in nelogičnost avstro-ogrsko diplomacije v njenem nastopanju proti Srbiji.

Težko, zelo težko je prerokovati, kako se dogodki razvijejo.

Vladni »Samoupravci« je bilo parkrat rečeno (enkrat celo v članku, pod katerim je stala šifra finančnega ministra Stojana Protića, enega najimovitejših prijateljev ministrskega predsednika Pašića), da Srbija pri vsem tem, da je trdno prepričana o upravičenosti svojih zahtev, nima čisto nič proti temu, da pride zadeva srbskega obrežja ob Jadranskem morju pred konferenco evropskih velikih sil, ali pa pred haško mirovno

LISTEK.

Odlomek iz romana.

Spisal Ivan Cankar.

II.

Greh.

Tri dni je bila Marta v službi, ko jo je polkical Malinovec, gospodar, iz dvorišča v vežo.

Njegov obraz je bil svetel in zabuhel, drobne oči pa so bile zakrvalvele in ustnice zatekle.

Marta je bila zasopla, visoko izpodrečana, roke so bile gole do nad komolcev.

»Ali več kje je Lešenje?«

»Vem!«

»Stopi tja in reci Kočarju, da naj pride!«

»Večeri se!«

»Kaj te je strah?«

Marta si je pogladila lasé s čela, spustila je izpodrečano krilo, da je seglo do gležnjev, odvihala si je rokave ter jih zapela za pesti; in je šla. Uro hoda je bilo do Leševja.

Preko močvirja, skozi samotno se je vil blatni kolovoz. Gruče samotnih brez, gruča nizkih hrastov, samujočih na ogromni zeleni krtni, Bog vedi po kakšnem naključju izgubljenih v to žalost; in daleč tja, vse do konca, pusto otožno polje; tako otožno, s svoji topi bridkosti, tako pustotih, kakor mati, ki nima kruha, da bi ga dala otrokom. . . . Nebo je bilo svetlo, na močvirje pa so legale sence, že tihe in tenke, komaj razločne.

Marta je stopala z urnimi koraki; ni je bilo strah, toda slutila je, da se noči, videla je neprijazno samotno in rajša bi bila doma. Uro hoda je bilo, če se je človek ogibal luž in mlak in če je premišljeval, predno je stopil na vegasto brv. Marti se je mudilo, ni se ogibala ničesar in se ni bala; prišla je prej.

Pozabljena vas, kraj močvirja ob razritem holmu skrita, temna in čemerna.

Človek je prišel iz vasi, gibal se je nalahko; ali je bil hlapec, ki je bil pustil delo in se ob belem dnevu upijal, ali brezposeln potepuh.

»Kje so Kočarjevi?« je vprašala Marta in se je ognila.

»Glej dekleta!« se je vzradostil potepuh in je iztegnil obedve roke.

»Pokaži mi, kje so Kočarjevi!« je ukazala Marta.

»Kaj bi tam? Z menoj pojdi rajše, v krčmo pojdi, pij z menoj!«

Marta je stopila urno dalje, človek se je gibal ob poti in je klical za njo ljubeznive besede, naposled se je razjezil in je zmerjal.

Tam, kjer se je križal blatni kolovoz z nasuto cesto, je stala visoka hiša, vsa do vrha z bršljanom in trto ovita. Očitno je bilo poslopje že zelo staro; zidano je bilo kakor grad ali jetnišnica iz prejšnjih dob; zidovje

je bilo močno, stalo je tam kakor na vekomaj, okna so bila majhna, globoka in omrežena. Okoli poslopja je bila nekoč lesena ograja, zdaj so bili tam samo še njeni ostanki, gnili in razpali; na gredah je rasel plevel do kolena; morda so rasle tam rože nekoč.

Marta se je začudila, ko je ugledala pred hišo voz in konja, pa nobenega hlapca in tudi ne odprtih vrat. Od konja, ki je bil pogrnjen, se je še kadilo, blato na kolesih je bilo še mokro.

Stala je in se je čudila, ko so se nenadoma, ropotoma odprla vrata in je prihitel po pesku na cesto z drobnimi, hitrimi koraki debeli gospod Malinovec. Marta je obstrmela in se ni genila.

»Kaj iščeš Kočarja?« se je zasmel Malinovec na ves glas. »Saj sem jaz Kočar, jaz sem Kočar nočoj! . . . Če bi ga bila iskala tam na vasi, bi ga ne bila našla . . . pijan je kakor toča . . . zdaj šele se morda ziblje iz mesta, ne vem, če se priziblje . . . Bal sem se že, da pridem prepozno, urne so tvoje mlade noge!«

Marta ni mogla govoriti, stala je ukopana.

»Zbledlo se mu je!« jo je prešinilo.

»Potrpi malo!« je hitel Malinovec in jo je potrepal po rami; stopil je par korakov na drugo stran hiše in je klical z zategnjenim, pojočim glasom.

»Haná! Haná!«

Čuden človek se je prikazal izza hiše; ni bila ženska, ni bil možki; na glavi je imel zimsko kučmo, dasi jesen še ni bila mrzla; zeleni predpasnik mu je segal od vratu do gležnjev, obraz je bil gol, zgrbljen, čemer.

»Odpelji!«

Prijel je čemerni človek konja za uздо, izpregovoril ni besede, ozrl se ni nikamor in vse, človek, konj in voz, je izginilo za hišo. Šele tedaj, ko se je Marta ozrla za njim, je videla, da ima človek krilo, da mu visi kratka, tenka kita, repku podobna, izpod črne kučme.

»Zdaj pa najino reči!« se je nasmehnil veselo Malinovec.

Marta je molčala.

Malinovec ji je pogledal v obraz in je umolknil za hip tudi sam. Obleden je bil nenavadno skrbno, kakor za veliko mašo; dolga črna suknja mu je segala do kolen, svetel klobuk je imel na glavi. Še bolj napet in svetel je bil njegov obraz, in še bolj bled; tolste ustnice so trepetale.

»Čemu me je pošiljal gospodar?« je rekla Marta. »Če je on tukaj, ni treba, da bi bila jaz. Sam bo opravil.«

Še trenotek je molčal; gledal je nanjo s pazljivim, komaj rahlo motnim pogledom.

»Kaj nisi spoznala?«

»Nisem spoznala!«

»Spoznaj, dekle!«

Prijel jo je za roko in Marta je šla, kakor gre človek v začudenju, kakor gre neplah otrok v radovednosti.

Predno sta prestopila prag, jo je prijel za obedve roki.

»Stoj, dekle, ne preko praga! Nič prej, dokler ti ne povem, da se te ne dotaknem, če se ne zasmeješ — da pojdeš takoj, če zjokaš!«

»Ne znam jokati, tudi smejala se ne bom!« je odgovorila Marta. »Ampak pozno je že, že se noči, domov je treba; in jaz ne maram v to hišo!«

Izpustil je njene roke.

»Domov ne pojdeš, dokler ne ukažem . . . Ta hiša, dokler si v nji, je tvoj dom . . . stopi preko praga in ukazuj!«

Marta je stopila preko praga . . .

Tako pusta in odljudna je bila hiša znotraj kakor zunaj. Na lesenih, vegastih stopnjicah je ležal debel prah, zid je bil siv in vlažen, temni in ozki so bili hodniki. Koncem hodnika je odprl Malinovec duri in stopila sta v izbo, ki je bila popolnoma temna; najbrž so bila okna zelo skrbljivo zadelana in zabita.

Marta je postala pred durmi.

»Nič se ne boj, takoj bom luč prižgal!«

Stopila je za njim; razločila ni ničesar, v obraz pa ji je puhnil težek, prijetnodišeč, skoro prevroč vzduh.

(Dalje prihodnjé.)

sodišče in da bo ona vsak sklep enega ali drugega foruma respektirala, ne more se pa nikakor ukloniti zahtevi ene države (i. e. avstro-ogrsko monarhije), ki nima nobenega pravnega povišanja negirati Srbije pravico do pristanišča, ki niso njena (te države), temveč je pravna njena posebnost Turčija, ki jo je Srbija premagala v boju.

Ta izjava in pa dejstvo, da Srbija ni nasporna avtonomiji Albanije (seveda, ne tako velike Albanije, kot si jo zamišljajo na Dunaju!), je dala tujemu, posebno dunajskemu časopisu, povod, da je začelo pisati o nekakem popuščenju od srbske strani. To je pa napačno razlaganje! Srbija prepušča odločitve v pristaniščih kontencenci ali pa mirovnemu razsodišču iz dveh razlogov: ali za to, ker upa, da bi v tem slučaju dobro prošla, ali pa za to, ker ve, da do konference ne pride, kar se pa tiče Albanije, ni Srbija nikdar in nikjer izjavljala, da smatra delitev Albanije za nekaj »conditio sine qua non«, ona je iz strateških ozirov okupirala polovico Albanije, zadržati pa misli samo toliko albanskega ozemlja, kolikor ga absolutno potrebuje za izhod na Jadransko morje, ker Srbija je toliko pametna, da ne bi hotela vzeti polovice Albanije, niti ko bi se ji to na krožniku in brez boja ponujalo, ker ne more imeti opraviti z arnautskimi razbojniki, znajoč dobro, kako skrbno bi imela z njimi. Spomnjam se dobro, da je v Srbiji še pred začetkom vojne, vse govorilo tudi o avtonomiji Albaniji, ki pa — seveda ne bi bila tako velika, kot si jo zamišlja gospod Ismail Kemal beg in — njegovi projektorji.

Nemško časopisje že tedne in tedne naravnost prosi Rusijo («Neue Freie Presse», «Kölnische Ztg.» itd.), da bi spregovorila v Belgradu »pametno« besedo in svetovala Srbiji popuščenje, ali Rusija se niti ne zmejni za vse te mile prošnje, temveč trdovratno molči, ali pa njeni diplomati (n. pr. Hartwig v Belgradu) odkrito izjavljajo, da je življenski interes Srbije, da dobi izhod na Jadransko morje. Proti srbskemu pristanišču na Jadranskem morju se ni izjavila od sedaj, izvemši Avstro-Ogrsko, niti ena država, da, celo Italija, ki se sicer zelo poteguje za avtonomijo Albanije, ne nasprotuje srbski zahtevi po pristanišču, t. j. ona si zamišlja avtonomno Albanijo v mnogo ožjih mejah, kot njena zaveznica.

Zelo važen je še en moment. V onem delu Albanije, ki bi ga imela dobiti Srbija, ne živijo muslimanski, temveč po večini katoliški in pravoslavni Arnauti, ki o velikih Albanij, v kateri bi prevladovali muslimani, nočejo ničesar niti slišati, pač pa nimajo ničesar proti Srbiji, ki se ji v teh krajih niti eventualno plebiscita ni bati! Tak je položaj in zato je Srbija tako čudovito mirna, zato se v Srbiji nihče ne razburja, zato srbsko časopisje skoraj nič ne reagira na napade nemškega časopisja.

Kako nesramno lažejo nemški listi o Srbiji in jo obrekujejo, se vidi iz nekega dopisa v «Neue Freie Presse», v katerem opisuje neki turški žurnalista svoje potovanje skozi Srbijo iz Skoplja v družbi avstro-ogrškega konzula v Mitrovici, pl. Tahya.

Ta turški žurnalista je prišel v Skopje, da bi šel s turško armado v Niš in Belgrad, pa je prišla srbska armada — v Skopje. Seveda je to hudo, ali lagati mož vseeno ne bi smel in ako bi tudi on hotel lagati, ne bi smela «Neue Freie Presse», ki bi morala biti vendar malo previdna, ali — proti Slovanom se lahko vse porabi: laž, obrekovanje, sploh vse, da se jim le škodi.

Ta turški žurnalista je potoval iz Skoplja do Vranja v navadnem tovornem vagonu in se mu zdi zelo za malo, da ni srbska vojna uprava poskrbela salonskega vagona za njega in konzula Tahya! In v tovornih vagonih smo se vozili vsi: žurnalisti, ki smo se nahajali v srbskem glavnem stanu, višji srbski oficirji in uradniki in tudi narodni poslanci, ker so mešani vlaki spremljani na novem ozemlju še-le v zadnjem času, prej so pa vozili samo vojni vlaki in se je moral smatrati vsakdo srečnega, da je dobil prostora v tovornem vagonu, na katerem stoji napisano: »40 ljudi ali 6 konj.«

No, pa ta kritika naj bo turške-mu kolegu še dovoljena, ali je brezprimerna lumparija, da on piše da je reka Vardar v Skoplju polna trupel Turkov, ki so jih Srbi pobili! Prišel sem v Skopje takoj po prihodu srbske armade in v celem mestu nisem videl niti enega ubitega človeka. Bilo je čez 40 tujih žurnalistov — med nami tudi g. Bettauer, dopisnik «Neue Freie Presse» — in nobeden ni videl nobenega ubitega Turka in «Neue Freie Presse» priobčuje trditve tega turškega žurnalista, da je Vardar poln turških trupel, ko bi vendar zadostovalo — ako bi se šlo »Neue Freie Pressi« za resnico —

vprašati g. Bettauerja, ki je že na Dunaju, ako je kaj resnice na tem, in on bi — ako je poštenjak — gotovo demantiral turškega žurnalista.

Ali »Neue Freie Presse« dobro ve, da turški žurnalista laže, ali — to nje ravno ugaia, za to je njegov dopis tako rada priobčila, ni pa priobčila toliko in toliko brzojavov svojega dopisnika g. Bettauerja, ker je bil mož pravičen in je poročal resnico! Videl sem, kake brzojavke je gospod Bettauer odpošiljal, ali v »N. Freie Presse« sem čital prav malo teh brzojavk. Tukaj sem se ad oculos prepričal, da »Neue Freie Presse« ne more priobčevati resnice o Slovanih in da njeni dopisniki poročajo resnico, ona pa njihove brzojave — meče v koš, ali jih pa prearedi po svoje. In tak list uživa tudi pri Slovanih toliko ugled!

Zvezdan.

Crna gora.

Cetinje, 5. decembra 1912.

Premirje in črnogorska armada.

Vest, da se je sklenilo premirje, ni bila od črnogorske vojske sprejeta z bogve kakim velikim veseljem, nego je napravila globok, a skrajno nepovoljen vtisk. Nikdo ni mogel misliti, da more nastopiti kar nenadoma doba premirja, nikdo v celi Črni gori, a najmanj črnogorska armada okoli Skadra, Taraboša in drugih utrd. Nikdo ga ni pričakoval ravno sedaj, ko je nastopilo krasno, čisto spomladansko vreme, ko so se usušile malo poti in je upati, da vpadajo v najkrajšem času tudi vode, ki so ovirale v veliki meri toliko časa kretanje čet. Nadziranje in inspekcije črnogorskih oddelkov in pozicij, ki so se vršile skoro dvajset dni, ki so bile jako temeljite in ki so jih vršili poleg generalov-komandantov celo člani kraljeve hiše in kralj sam, vse to je skoro jamčilo za to, da ne more biti govora o premirju. Črnogorska vojska je hrepnela — in tu ni nikakega pretiravanja ali brezmerne hvale — po nadaljevanju bojevanja in po njegovem naravnem koncu, zavzetju vseh turških postojank, ki se jim je doslej posrečilo obdržati se. Vojska je zahtevala juriša na Taraboš, da osveti ponesrečeni juriš Lješjanov, da se maščuje za padle brate. Vse je bilo gotovo za napad, za juriš, in trebalo je samo rahlega pritiska na to komplicirano mašinerijo in črnogorski vojski bi udrl med pevanjem junaške pesmi na to skoro nepremagljivo trdnjavo. Taraboš bi se tej divji, nebrzdani sili gotovo ne bil mogel ustaviti. Pred očmi kralja, pod njegovim osebnim poveljevanjem bi moral pasti. Rešena bi bila čast črnogorskega orožja, ki se je doslej zamažalo pod tem sokoljim gnezdom. — Na Cetinju se prvi hip ni verovalo v možnost premirja, dokler ni padel Taraboš, Skader in druge važnejše točke, ki so še v turških rokah. Premnogokrat se je namreč že raznesla govorica o premirju, ki pa se je vedno izkazala za prenačljeno in ki se ni uradno potrdila. Sicer se pa vtisk, ki ga je napravil glas o premirju na cetinjsko prebivalstvo zelo malo razlikuje od vtiska, ki se je pokazal med vojsko. — Pa naj bo kot hoče: premirje je sklenjeno in sedaj je naloga diplomacije, da dovrši od vojske započeto delo.

Črnogorski delegatje v Londonu.

Jutri (6. t. m.) odpošlje Črna gora na mirovno konferenco tri delegate, tri svojih najboljših sinov. Imena delegatov so: Lazar Mijušković, Jovo Popović in Luio conte Vojnović. Že imena sama jamčijo Črnogorcem, da bodo ti trije možje v vsakem oziru izpolnili nado, ki se stavi na nje. To so sami izkušeni možje, ki imajo zastopati koristi male domovine v tujem mestu. Da je izbrala Črna gora te delegate, je storila to z ozirom na njih državniško izkušnost in previdnost. Lazar Mijušković je dovršil tehniške študije v Parizu. Povrnivši se v Črno goro, je bil dolgo vrsto let črnogorski konzul v Skadru. Nato je bil nekolikokrat minister finance in zgradb, predsednik državne kontrole, ministrski predsednik, a v poslednjem času predsednik državnega sveta, na kar je stopil v pokoj. Lazar Mijušković je na dvoru persona grata zbog svojih velikih zmožnosti. Bil je tudi kraljev spremljevalec na potovanju v Petrograd itd. Za časa aneksijske krize je bil poslan kot poseben poslanec v Petrograd. V Črni gori slovi kot izredno bister in razumen človek in diplomat velikih zmožnosti. Star je komaj okoli 45 let. — Jovo Popović je sin Mišo Popovića, osebnega tajnika kralja Nikole I. Dolgo časa je bil načelnik črnogorske pošte in brzojava, a nekoliko časa tudi črnogorski poslanik v Carigradu. — Tretji delegat je Dubrovčan Luio conte Vojnović, brat slavnostnega lva conte Vojnovića, dramaturga zagrebškega gledališča, ki je tudi pri

nas dobro znan. Luio Vojnović je bil svoječasno črnogorski justični minister. Slove ga kot reformatorja črnogorskega pravosodja. Sedaj je osebni tajnik in svetovalec kralja. — To so najvažnejši podatki iz državniškega delovanja teh treh odličnih Črnogorcev, ki jim je naloga zastopati domovino.

Turške grozovitosti v Stari Srbiji.

(Konec.)

Te strašne razmere pa niso bile le v Stari Srbiji, temveč tudi po Makedoniji, Epiru in Tesaliji. Z upravljenjem pravi torej geograf prof. Jovan Cvijić, eden najboljših poznavateljev Balkana, v svojem, prvotno za angleški list »Review of Review« namenjenem spisu, »da je tu vladala oblast največje anarhije in nasilja, morda edinstvena v svetu«. Prebivalci niso bili varni ne imetja, ne življenja. Celo nežno mladino, ki ji prizanašajo celo najrazdvijanejši narodi, so Turki, ki so se izkazali kot nedostopni za vsako kulturno stremeljenje, trpinčili ter izrabljali in skrunili na naravnost bestialen način.

Zatiranje Srbov in drugih balkanskih narodov vršilo se je prav sistematično. Običajno se je v vsaki vasi najprvo naselila dvojica ali trojica muzulmanov. Pod muzulmani imamo tu kakor v objavljenem seznamu turških grozovitosti, skoraj brez izjeme razumeti mohamedanske Arnavte iz Albanije, torej pripadnike onega razbojniškega in nekulturnega rodu, ki so ga topov v zadnjem času nekatere velevalisti vklenele v svoje srce. Dočim so muzulmani smeli nositi orožje, je bilo Srbov to zabranjeno. Omenjena dvojica ali trojica je začela terorizirati celo vas. Izsesavali so prebivalce na vse mogoče načine, nalagali jim razne davščine, jih silili, da so jim brezplačno delali ter so jim jemali rodno zemljo. Če je prišlo do kakega odpora od strani Srbov, prišla so muzulmanom oborožene čete na pomoč in do kakih grozovitosti je potem prišlo, nam kažejo slučaj iz objavljenega seznama. Kake oblasti tu sploh ni bilo ali pa ni imela nobene moči. Posledica teh nasilstev je bila, da so Srbi prišli ob rodno zemljo in posest. Stiri petine njih so postali »čifčije«, to je zakupniki tuje zemlje, toda zemlja, ki je bila nekdanj njih last, ki so jo nekdanj obdelavali zase, a ki so jo moral odhiti obdelavati za muzulmanske nasilneže. Kdor se ni hotel ukloniti temu groznemu nasilju, bodisi da je imel še nekaj premoženja, bodisi da mu ni bilo skrbeti za veliko rodbino, ta se je moral izseliti. Takih izselencev je prišlo od leta 1876. pa do danes okoli 150.000 v Srbijo. Tu žive s podporo in v breme srbske vlade in čakajo na trenutek, da zopet zasebejo svojo imovino, zapuščena sela, v katerih so se med tem nastavili albanski kolonisti.

Naravno je, da Srbija teh razmer ni mogla trpeti in prenašati, tako iz obče človeških kakor iz narodnih in gospodarskih ozirov. Prav tako, kakor proti Srbom, pa so Turki nastopali tudi proti bolgarskim in grškim prebivalcem.

Pomoči ni bilo od nobene strani. Ureditve balkanskih razmer, ki so jo obljubile že leta 1878. na berlinskem kongresu, so velevalisti odlašale od leta do leta. Kaj so jim bili mar pretresljivi klici z Balkana, kaj solze mater in otrok, kaj obup z rodne grude prepovednega prebivalstva? In tako so balkanski narodi sami vzeli ureditev razmer v roke. Kako sijajno so to izpeljali, smo imeli priliko doživeti. Iz krvi, prelite na Balkanu, se je rodil nov rod, mogočen in zmogovit!

Kdor čita brezprimerne grozovitosti, ki so se godile na Balkanu, bi se ne mogel prav nič čuditi, če bi bili zmogoviti rešitelji Turkom poplačali z enako mero. Saj velja še v današnjem času v vojski načelo: »Okoli oko, zob za zob«. A nič takega se ni zgodilo. Občudovanje vsega kulturnega sveta vzbuja strog disciplinirano in prizanesljivo postopanje balkanskih zmogovalcev. Akoravno so dobili marsikaterega znanega nasilneža v roke, ki ima nebroj grozovitosti na vesti, smatrali so ga kot navadnega bojnega ujetnika in so ga odvedli v ujetništvo, kjer se mu le predobro godi.

Posameznini nedisciplinirani elementi, ki izrabljajo situacijo, se seveda nahajajo v vsaki vojski, tudi med onimi narodi, ki se prištevajo najkulturnejšim. In tako se n. pr. prav nič ne čudimo, da so se v Solunu zgodila posamezna nasilstva, da so vojski s silo poskušali oropati tamonje premožno židovsko prebivalstvo. I. t. d. Zgodovina vseh vojsk pozna take slučaje in popolnoma napačno bi bilo, jih generalizirati. Sicer so pa te slučaje zakrivali grški vojski.

Tako ni tudi nič izrednega, da mora vojskovodja včasih nastopiti z izjemno strogostjo. Znano je n. pr., da so nemške čete v francosko-nemški vojski leta 1871. požgale in raz-

rušile vsako vas, iz katere je padel kak zahrbtni strel, osobito odkar so se začeli pojavljati francoski prostovoljci. In srbskim generalom naj se šteje v zlo, da so semintja z vso strogostjo nastopili proti Albancem, tem znanim balkanskim razbojnikom, ki so jih nešteto krat varali? Opetovano se je pripetilo, da so Albanci v svojih pozicijah razobesili belo zastavo, hoteč s tem povedati, da se podajo. A ko so se približali srbski vojski, nič hudega sluteč, so jih obsipali s kroglicami in tako pomorili. Kaj zasluži vojski, ki postopa tako proti vsakemu mednarodnemu pravu, proti vsakemu človeškemu čutu?

Kaj drugega je seveda s prostovoljnimi četniki, s temi hrabrimi predhodniki balkanske vojske. To so junaki, ki se posvetijo zgolj svojemu narodu, ki morajo biti silno pogumni in ki pozabijo na vse, na očeta in mater, ženo in otroke, le da morejo služiti svoji domovini. Že davno pred vojsko so hodili po balkanskih poljanah, podžigali narod, obljubljali prostost in osveto. Pri vsakem koraku so bili v smrtni nevarnosti in če so jih turški vojski zajeli, so jih na mestu postrelili. Kdo more tem hrabrim prostovoljcem zameriti, da tudi oni ne poznajo pardona? Rešitev svojega naroda so videli le v pogibeli Turkov in so temu primerno postopali. Ali ne veljajo enaka pravila tudi za naše »štrafune«, ki veljajo celo kot neka elitna četa? Ali nimajo tudi oni v vojnem času nalogo, da vsakega sovražnika, ki ga dobe z orožjem v roki, razorožijo in v strahovalen izgled obesijo na prvo drevo?

Grda hinavščina je torej, in posamezni časopisi s slastjo poročajo o takih slučajih in jih dajejo na rovaš balkanskemu narodu v obče. Prav tista hinavščina, ki jo je kazala cela kulturna Evropa, ki jo je že desetletja sem vedele, pod kakimi grozovitostmi stokajo balkanski narodi, a vendar ni ganila prsta. Človek, ki čita poročila, dobi le en vtisk, ki ga najbolj izrazito z besedami: »Mi vstajamo, a vas je strah!«

Naglašati je treba še enkrat in to priznavajo vsi poznalci razmer, da so vojski balkanskih držav pokazali tako vzorno disciplino, da bi lahko marsikateri soldateski služili v izgled. Bleščecih uniform sicer niso imeli, a v najhujšem ognju in napram vsem naporom so se izkazali kot pravi možje, nasproti sovražniku pa so vkljub vsem grozovitostim, ki bi jih imeli maščevati, nastopili človeško in krščansko.

Vojska je zmogovito končana. Po mestih in selih, po katerih je še pred kratkim vladal oholi in nečloveški Turk, plapola srbska trobojnica. S kakim veseljem je prebivalstvo sprejelo svoje rešitelje, nam najbolj kažejo ganljivi prizori ob prihodu srbske armade. Doneli so zvonovi, ceste so bile posute s cvetjem, ženske z razpletenimi lasmi so padale na kolena, poljubovale vojakom noge in klicale: »Rešitelji naši, rešitelji naši!« Plakali so starci, žene, otroci, pa tudi osiveli vojskovodja in od bojnega dima opaljeni častniki in vojski so si otirali solze veselja.

Kdor pozna nadarjeni in prožni srbski narod, kdor pozna njega pravnično, v najlepšem pomenu besede, demokratično upravo, kdor je videl, kako skrbje Srbi za šolstvo in javno zdravstvo, ta ve, da je Srbija kakor nikdo drugi poklicana, zopet oživiti državo Dušana Silnega in jo pridobiti splošni kulturi. Prav to velja za Bolgare, ki so v ravno končani vojni dokazali, da niso le dohile, temveč v marsičem naravnost prekosili druge kulturne narode. Naša avstrijska monarhija pa, ki je z obema narodoma v najtesnejši trgovski zvezi, naša država, ki je kot prva poklicana, da zadosti kulturni potrebi osvobojenih pokrajin in katere trgovskim in industrijalnim težnjam se torej odpira nov horizont, naj lojalno podpira prizadevanja Srbije in Bolgarije. Da imajo vsi merodajni državniki Srbije resno in odkritosrčno voljo, ustvariti kar najprijeteljske odnose med obema državama, o tem ni dvoma. Tudi na naši strani mora biti to prizadevanje, če nam je na srcu prospeh naše avstrijske domovine, ki se ji na Balkanu odpira polje mirnega kulturnega dela. Z uresničenjem tega prizadevanja bi bilo ugodeno srčni želji vseh avstrijskih Slovanov!

B.

Romunski prestolni govor.

Romunski parlament se je večeraj sestal ter ga je otvoril kralj s prestolnim govorom. V dvorani so kralja, ki je prišel v spremstvu prestolonaslednika Ferdinanda in princa Karla, živahno pozdravljali. Med burnim odobravanjem je nato prebral sledeči prestolni govor:

Pod sedanjimi pomenljivimi okolnostmi in v trenutku, ki mene samega globoko žalosti, vidim posebno zadoščanje v tem, da me obdajajo zastopniki cele Romunske ter pozdravljam vas, ki ste se sestali k

prvi seji nove legistatorične dobe, iz celega srca. V sled sestave sedanje vlade je treba novega apela na deželo. Vi, ki vas je volilo ljudstvo v zadnjih splošnih volitvah, lahko poznate deželo bolje. Romunska politika, ki smo jo zasledovali s tradicionalno vstrajnostjo v mirovnih težnjah, v kolikor se je to moglo zgoditi v mejah interesov dežele, nam je omogočila, da smo imeli z vsemi državami prijateljske stike in da smo zlasti imeli velesile na svoji strani. Romunska je ohranila pri svoji težnji in pripomoči k lokaliziranju vojne, napram vojskujočim se balkanskim državam nevtraličeto, pri čemer pa je pazno zasledovala razvoj dogodkov, ki prav pogosto tangirajo interese naše države. Upravičeno je naše upanje, da bo ta naš nastop imel ugodne posledice glede našega razmerja napram balkanskim državam v svoji novi sestavi in da bodo našli naši interesi primerno vpoštevanje. Romunsko smatramo za važen faktor evropskega koncerta in bodo poslušali pri končni ureditvi vprašani, ki so se razvila iz balkanske krize, tudi besedo Romunske. Zaupanje, ki je stavi narod v priznani hrabrost svojega vojaštva, je skozinsko upravičeno. Naša armada more odgovarjati temu zaupanju in je vedno pripravljena izpolniti svojo misijo. Novi krediti, ki se bodo zahtevali od nas za armado, bodo našli svojo upravičenost v našem patriotizmu. Moja vlada vam bo predložila v posvetovanje več zakonskih načrtov, ki so namenjeni v vsakem oziru omogočiti konsolidacijo in napredek romunskega naroda. Ne dvomim, da stojite pod sedanjimi okolnostmi na višku vam od dežele zaupane misije in da boste izpolnili s tem, da podpirate vlado, upravičeno nade ljudstva. Bog blagoslovi vaše delo!

Stališče Rusije.

Da se je splošno razpoloženje nekoliko izboljšalo, kaže tudi poročilo, ki jo je izdala poloficijsna »Politična korespondenca« na Dunaju o sedanjem stališču Rusije napram najbolj spornim vprašanjem. Omenjena korespondenca prinaša iz Petrograda iz merodajnih političnih krogov sledeče poročilo:

Z ozirom na to, da se bliža čas, ko bo prišlo do razgovora med Avstro-Ogrsko in Srbijo glede vprašanja jadranskega pristanišča, pripisujejo Rusiji vlogo k boju pripravljeno, da, celo za oboroženi boj delujočega zaščitnika Srbije, ko igra vendar le vlogo prijateljskega diplomatičnega posredovalca. Ruska diplomacija ni prikrivala, da se smatra vsled svojega zgodovinskega razmerja napram krščanskim balkanskim narodom poklicano, da blagohotno podpira pravice in interese Srbije. Nedopustno pa je to prijateljsko službo smatrati kot vir spodbude Srbije k odporu, ki se niti pred skrajnim ne straši. Iz svojega tradicionalnega razmerja s Srbijo zajema Rusija tudi dolžnost tudi v Belgradu kot svetovalka opominjati k treznosti. Petrogradski kabinet je energično svetoval k treznosti in dal razumeti, da bi mogla zadeti Srbijo, če bi pretirala svoje zahteve, usoda, da bi ostala izolirana in tako ogrožila svoje prej na bojišču dobljene uspehe. To svarilo kaže v Srbiji že sadove. Z ozirom na mirni in preudarni nastop in na miroljubnost kabinetov v Petrogradu in na Dunaju, med katerima se vrše neprestano prijateljski razgovori, in z ozirom na nemožnost srbskih zahtev, je lahko upati, ne da bi podcenjevali vira nevarnosti, da se iz vprašanja srbskega pristanišča ne bo razvilo ogroženje evropskega mira.

Tudi nemški veleposlanik na petrogradskem dvoru, grof Pourtales, se je izrazil, da ni vzroka za skrb. Zdi se, da se razburjeni duhovi pomirjajo in da bo mogoče vse izravnati, če uvidi Srbija, da noče nobena država za vsako ceno rabiti sile proti njej.

Iz Pariza poročajo, da je sir Edward Grey sedaj nasvetoval, da naj se posvetovanje poslanikov vrši v Parizu pod predsedstvom ministrskega predsednika Poincaréja. Sedaj se vrše še pogajanja glede kraja, kjer naj se vrši konferenca. Kakor se govori v Parizu, je tudi Avstro-Ogrska za Pariz.

Glede stališča Rusije v balkanskem vprašanju piše »Morningpost« — opt na najvišjo avtoriteto: Rusija vztraja pri izjavi Sasonova z dne 14. oktobra, ki so jo pa ignorirali zlasti oni, katerim je bila namenjena. Ko se je vojna pričela, se je obrnil Sasonov do do Avstro-Ogrske, da doseže odkrito sporazumljenje med obema najbolj prizadetima državama, nakar bi bilo lahko najti splošno zadovoljivo rešitev balkanskih vprašanj. Izhodišče te akcije je bil status quo, kar pa je pri Avstro-Ogrski očitno provzročilo sum. Velikanski uspehi Balkanske zveze so ta status quo odpravili in Rusija je predlagala princip absolutnega desinteresa.

Avstro-Ogrski se je zdelo to nesprejemljivo in je nastopila z alban-skimi zahtevami. Rusija svetuje sedaj, kakor ves čas krize, Srbiji treznost, vendar pa je dala Avstro-Ogrski vedeti, da mora dobiti Srbija izhod do Jadranskega morja. Pogoji so sekundarnega pomena. Stvar sama pa je za Srbijo vitalna in Rusija vztraja pri tem. Če pa vztraja Avstro-Ogrska na stališču, da Srbija ne sme imeti suverenitetnih pravic do Jadranskega morja, marveč samo dohod do morja čez tuje ozemlje, se bo Rusija s tem v interesu miru zadovoljila. Srbija mora dobiti dohod do morja za vse trgovinske operacije — tudi za uvoz orožja in municije. V Petrogradu pričakujejo, da bo Avstro-Ogrska pred končno odločitvijo uvidela, da intrinsigentno stališče napram Srbiji ne prinaša dobička. Med tem se trudi Rusija zagotoviti mirno razmotrivanje teh in drugih točk konflikta in pomiriti valove, ki so se pojavili na gladini Balkanske zveze. Difference niso fundamentalne in se opirajo večinoma na navado, zahtevati preveč in nato se nadalje pogajati. Splošno so v Petrogradu z ozirom na mir optimistični. Gotovi časopisi v Rusiji in na Angleškem so skušali vzbuditi mnenje, da stoji Rusija zopet pred panslavističnim izbruham, toda v Moskvi je vse mirno in dokler je v Moskvi mirno, ne more noben dogodek dobiti nacionalnega pomena.

Štajersko.

Iz Celja. V nedeljo zvečer je priredilo društvo »Sokolski dom« v svoji veliki društveni dvorani v Gaberjih običajen »Miklavžev večer«. Najprej je predaval starosta celjskega »Sokola« br. Josip Smertnik o VI. vsesokolskem zletu v Pragi leta 1912, s pomočjo mnogih koloriranih skioptičnih slik, nato pa je nastopil Miklavž (Dolfe Rode) s svojim sijajnim spremljevalcem in je imel temperamenten nagovor v — verzih. Prinesel je malim in odraslim mnogo prelepih darov. Večer je zaključila presta zabava s plesom.

Iz Središča. Ciril-Metodova podružnica je priredila v nedeljo zvečer v stari šoli javno ljudsko predavanje. Govoril je imenom »Zveze narodnih društev« gosp. Miloš Stibler iz Celja o zgodovini jugoslovanskih narodov in o poteku sedanje vojske na Balkanu. Predavatelj je žel s svojim dovršenim govorom navdušeno odobravanje poslušalcev, ki se jih je zbralo skoraj 300. Podružničnemu odboru z vrlim predsednikom gosp. Jakobom Zadavcem smo hvaležni za to prireditve, ki nam je nudila obilo duševnega užitka in tolažbe v sedanjih težkih časih.

Iz Braslovč. V nedeljo dne 1. decembra je bila zbrana v nemškutarski gostilni »Pri jelenu«, blizu kolodvora, večja družba, ki je deloma čakala na večerni vlak proti Celju. V tej družbi se je tudi nahajal vojak Rojnik, doma iz naše občine, ki je bil poprej organist v Škofji Loki na Kranjskem in je še le na jesen oblekel vojaško suknjo in služil pri 87. pešpolku v Celju. V tej družbi se je, kot sedaj skoro povsod, govorilo tudi o balkanski vojski. Pogovor so slišali tudi nekateri nemškutarji in nekdo je pešca Rojnika ovadil pri vojaški oblasti zavoljo neklih besed, ki jih pa ta po izpovedi ostalih njegovih tovarišev in staršev ni rabil. Imel bo pa gotovo sedaj sitnosti. Opoznamo, da se naj naši ljudje varujejo v sedanjih kritičnih časih vsake nepredvidnosti, je gotovo umesten.

Iz Ptuj. Zadnje čase je naša slavna nemčurska gospoda kar pobesnela. Te pobesnlosti pa ne kaže samo po gostilnah in kavarnah, nego tudi — žalibog — v šoli. Tako na pr. v tukajšnjem »Mädchenheimu«. Ta institut je med drugimi obiskovala tudi 13letna deklica neke tukajšnje iako ugledne slovenske rodbine. Od strani sošolk je ta deklica morala sosebno v zadnjem času prenašati marsikake šikane. Tako je našla omenjena deklica nekega dne na šolski klopi napisano »Deutschland mein Ideal«. Spoznavši, da jo dražijo, je ne hodi lena besedo »Deutschland« izbrisala in za revanšo mesto iste zapiše »Serbien«. Vsled tega, tako natančno preiščljene in tako rafiniranega čina — kajti 13letni otroci vedno vse natančno pretehtajo in premišljajo, posebno pa veleizdajo — zamajale so se bistrice glave naših nemčurjev in strašen strah jih je popadel, ne vemo ali radi tega, ker je omenjena deklica zapisala »Serbien«, ali radi tega, ker je izbrisala »Deutschland«. Sklicali so »Kriegsrath« in izbacili imenovano deklico iz šole in sicer ne da bi o tem starše kaj obvestili. Čakali so namreč, ker je bila deklica radi boleznih dva dni doma, da bi jo, ko bi zopet prišla v šolo, v pravem pomenu besede vun vrgli. A ne dovolj, šel je blaga duša nadzornik »Mädchenheima« po vseh razredih, od najniž-

jega do najvišjega otrokom pravit, da je ta »wegen Hochverrat« izbacjena. Kako podlo da je pa to počel je in po nobenem šolskem redu opravičeno, razvidno je iz tega, da se je ta slavni junak tega svojega čina še pred svojimi nacionalnimi tovariši (krajnem šolskim svetom) toliko sramoval, da je to svoje početje v poročilu na krajni šolski svet komentiral z besedami: »um den tiefsten beleidigten Nationalgefühl der Mitschülerinnen eine Genugung zu verschaffen«. Vas ni sram, tako podlo lagati? Niti priznati si ne upate svojih činov? Dan potem izvedeli so šole starši izbacjene deklice po neki sošolki iste, kaj se je pripetilo v šoli. Mlada hudovala in nje starejša sestra odpravila sta se takoj k nadzorniku, kateri je pojasnil, da je deklica v istini izbacjena radi veleizdaje. Ker mu je starejša gospodična odgovorila, da je nesmisel, pri 13letnih otrokih govoriti o veleizdaji, odgovoril je: »... sie ist genug vernünftig und weiss ganz genau was sie tut.« Za to mnenje smo nadzorniku jako hvaležni ker je to dokaz, da nas smatra za veliko bolj bistroume kakor nemčurje, ker pripisava že našim trinajstletnim otrokom toliko duševnih zmognosti. Ko mu je gospodična na to odvrnila, da bi morala biti potem za vse enaka pravica in bi morale potemtakem biti izbacjene tudi deklice, ki so zapisale »Deutschland mein Ideal« in ki so s tem pravzaprav dale povod k celi stvari, ker do sedaj menda še vendar ni Avstrija kaka nemška provinca, izustil je ta velemožni znamenite besede: »Ja, das ist etwas anderes, wir sympathisieren aber mit Deutschland.« ... Torej g. nadzornik, 13letna deklica, katera za to, da bi se svojim sošolkam maščevala za šikane izbrisala »Deutschland« in zapiše »Serbien« kriva je »veleizdajstva«, vi pa, kateri premišljeno trdite, da simpatizirate z Nemčijo, ste pa nedolžni? Kaj naj si potem mislimo? Da velja dvojna mera pravice? Da se slovenski otrok za svoje otročarije — pardon, morda ste pa g. nadzornik sami one besede zapisali na klop, potem bi bila seveda deklica zaslužila disciplinarno kazen, ker jih je izbrisala — kazen, izbacjenje iz vseh šol, in to 14 dni pred njem izstopom, vi pa za vaše sumljive besede nič? Ali vas naj pa morda smatramo tako revnim na duhu, da se vas za vaše besede sploh ne more odgovornim smatrati? Ako je to zadnje istina, potem pa usmili se bog vaših učenc, kajti kaj more postati iz otrok, kateri imajo take duševne revčke za profesorje, tega si niti predstavljati ne upamo. Nadalje vprašal je ta dika vseh pedagogov deklico: »Haben sie dieses Wort wirklich geschrieben?« Torej dva dni potem, ko je že izbacjena in ko pride brez kakega poziva takorekoč po sili v šolo se informirati, vprašajo c. kr. šolski nadzornik in sicer v civilizirani državi, je li pregrešek, radi katerega je bila izbacjena, res tudi storila! Iz tega vsakdo lahko razvidi, da ta čin ni bil nič drugega, kakor čin sovražstva zoper dekličine starše, ker so Slovenci. Ko mu je pa deklica na njegovo vprašanje po resnici odgovorila z »da«, zgrozil se je ta gospod nad vse mere in izustil za pedagoga naravnost sramotilne besede: »Und das getrauen Sie sich mir einzugestehen?« Sedaj vas pa vprašamo gosp. nadzornik, nimate li toliko pojma o vzgoji otrok, kot najsibša in neizobraženejša dekla? Kajti tista ve, da je prvo in glavno, kar mora otroku vcepiti, resnicoljubnost. Vi pa kot pedagog in nadzornik tega ne veste? Ako pa to veste in nasprotno delate, potem ste pa naravnost ubijalec otrojih duš in bi z ozirom na vaše odgovorno mesto zaslužili najhujšo kazen. Seveda, če zavzema veliko takih ljudi, kakor ste vi, mesta učiteljev in profesorjev, potem ni čudno, da je nemčurska mladina tako podivjana. To svojo podivjanost pokazala sta posebno lepo pred nekaj dnevi v tukajšnji kavarni dva nemčurja, od katerih bomo imenoma navedli le hujšega razgrajča, sina sicer nemške, a obče spoštovane gospe Marije Vouk. Ta človek prišel je s svojim pajdašom v kavarno, ker pa tam menda nista našla sebi primerne družbe, odšla sta iste iskat. In res, ni dolgo trajalo, odpro se zopet vrata in prikažeta se ta dva junaka zopet, a sedaj že v družbi — dveh psov —. Vsakdo si lahko družbo po svojem okusu izbere. Tudi nimamo nič proti temu, če ta dva gospoda morda smatrata tako družbo sebi najbolj primerno. A komaj je bila ta četvorica v kavarni, je že začela razgrajati, to se pravi, psa ne, ta dva sta se jako taktično obnašala. Glavni junak tega večera, g. Vouk, začel se je na psom priklanjati, skakati krog njih in jih titilirati z imeni »kralj Peter srbski« in njegov »ministerpräsident«. Stopil je sredi kavarne in začudenemu občinstvu naznanil, da bode njegov pes sedaj zapel

srbsko himno, na to je stopal ubogemu psu na noge, da je isti cvilil, kar se je seveda v kavarni nahajajoči se slovenski in nemški družbi do skrajnosti gnjusilo. Naposled postavil je ta žalostni vitez svojega psa še na biljard, in se mu priklanjal. Menda je bil že mnenja, primerjajoč vedenje svoje in svojega psa, da ima isti pravico do teh komplimentov. Sploh nas niti najmanj ne briga, če smatra g. Vouk svojega psa toliko vzvišene nad seboj, da se mu priklanja, to je menda njegov šport, pač pa bomo prihodnjič govorili o gotovih veleizdajalskih klicih, katere pa baje, kar na našem slavnem magistratu oproste, in o maškardi, katero je najbolj surov list celega sveta »Štajerc« razglasil kot veliki manifestacijski shod. Torej na svidenje!

Ljutomer. Tukaj je umrl dne 9. t. m. trgovec gosp. Al. Vrščič. Pokojni je bil vzor-značaj, blag mož in zato vsepovsod priljubljen in spoštovan ter eden najmočnejših stebrov slovenskega tržanstva v Ljutomeru. Blag mu spomin!

Koroško.

Z dežele. S povestjo za slovensko ljudstvo v Koledarju družbe sv. Mohorja: »Preslepljeni in oti« se čutijo, kakor je bilo pričakovati, učitelji razširjeni. Dr. Pregelj s tem svojim strašno naivnim umotvorom pač ni imel sreče in takih reči mu ne bode kar v vlaku, ko se prvokrat vidita, pripovedoval noben še tako blebetav stari župnik. Na družbo je zdaj prišla vrsta, da enkrat pové, kdo odločuje prejem rokopisov, ali kakih odsek, ali samo naš »slovenski monsignore«? — Gotovo je pa tudi, da se se s tisto »povestjo« poverjenikom (župnikom) delo zopet zelo otežilo, zlasti tistim, ki hočejo z učitelji v miru živeti! Monsignore že 4 leta s svojimi »molitveniki« ljudstvu nekaj obljubuje, kar nima in ljudje se potem hudujejo čez poverjenike. Kakor lani tisti molitvenik za šolarje! Dajte kateremukoli »duhovniku Krške škofije« tri stare molitvenike in pa škarje, in v teku ene ure bo imel to gotovo, kar je ljubi mladini »sestavil msgr. V. Podgorce«. In letos ta »žajfnica«: Javna dostojnost bi morala zabranjevati, da funkcionarji družbe vrivajo svoja dela, ta pa že dela tako 4 leta! — Zdrami se torej »Odbor družbe sv. Mohorja« in po vzgledu svojih slavnih prednikov dajaj račun od svojega hišejanja. Kdaj so bile odborove seje? Kaj se je sklenilo? Kaj sprejelo? Kaj odklonilo? Kaki so odseki? Kako se porabi denar? To vse zanima tudi že priproste ljudi. Usodepolno bi bilo za vse Slovenstvo, če bi začela družba propadati in nečastna za tiste, ki v svoji brezbriznosti prepuščajo vso odgovornost nemu človeku!

Celovška porota — Alfrevič oproščeno. Včeraj se je vršila kakor smo že poročali pred celovško poroto obravnava proti 19letnemu učiteljskemu Ivanu Alfreviču iz Zadra. Alfreviča je obdolžilo zadržko državno pravdnštvo sokrivde na atentatu Luke Jukića dne 8. junija t. l. proti kraljevemu komisarju Cuvaju v Zagrebu. Na predlog državnega pravdnštva je bilo delegirano za to obravnavo celovško sodišče. Kako so Alfreviča dobili? Med preiskavo proti Jukiću in tovarišem so dognali, da je bil med družbo, ki je snovala Jukićev atentat tudi neki Ivan iz Zadra. Zadrška policija je na to dolgo iskala tega Ivana, končno pa so prijeli Alfreviča, ker so zvedeli, da se je ta dne 2. junija odpeljal iz Zadra na Reko in se vrnil od tam 6. junija. Alfrevič je priznal takoj, da je bil res na Reki, toda naprej on ni šel, marveč je tam par dni krolal in se nato vrnil. Alfreviča so v Zadru fotografirali in so poslali njegovo sliko v Zagreb. Tam so nekateri izmed obtožencev pritrdili, da je bil Alfrevič res v Zagrebu, da je bil v njihovi družbi in da je vedel za atentat. Alfrevič se zagovarja: Bil sem res v Zagrebu. Tam nisem poznal razun realca Cesareca nikogar. Ta me je uvedel v družbo Jukića in tovarišev in zvedel sem tudi o nameravanem atentatu, ki ga snuje Jukić. Jukića sem imel za bahača in sem mu na sprejeto celo rekel, več kaj Jukić, ne odlašaj atentata, pojdiva v mesto in ustreliva Cuvaja, ker jaz zaradi šole nimam časa čakati. Seveda sem govoril to v šali in sem najmanj verjel, da bi Jukić res izvršil kaj podobnega. Tudi to sem zvedel, da je Jukić nameraval izvršiti prvotno atentat z dinamitno bombo. Sodni dvor, kateremu je predsedoval višji deželosodni svetnik baron Falke pl. Lilienstein je stavil porotnikom samo eno vprašanje, katero so porotniki z 11 glasovi zanikali. Nato je bil Alfrevič oproščeno.

Brez denarja ni muzike in tudi žegnane vode ne. Notica pod tem naslovom, ki smo jo priobčili pretekli teden, je bila posneta po listu »Ar-

beiterwille«. Kakor pa smo se informirali, ni odgovarjala resnici. Ker pa naš list nikomur neče delati namenoma krivice, zlasti pa ne možem, katerih poštenost in osebnostojnost je vzvišena nad vsak dvom, za to izjavljamo, da obžalujemo, da je v naš list zašla ona notica lista »Arbeiterwille«, o kateri smo se naknadno prepričali, da je naperjena proti pisatelju Ks. Meškcu, župniku pri Mariji na Zili, ki je že leta in leta v prijateljskih stikih s posamnimi člani našega uredništva.

Velik požar v Spitalu ob Dravi. V petek zvečer je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopju gostilničarja in posestnika »Tatenwirta« v Spitalu. Ogenj je bil kakor vse kaže podtaknjen. Požar se je širil tako naglo, da so le z največjo težavo rešili nekoliko opravne in živino. Pogorelo je gospodarsko poslopje, hiša z gostilno in nov plesni salon. Gotovo bi bil požar zahteval še več žrtev, da niso bile strehe sosednih hiš pokrite z precej debelo plastjo snega. Škodo cenijo čez 30.000 K — približno toliko znaša tudi zavarovalnina. Ogenj je bil, kot že omenjeno, skoro gotovo podtaknjen, toda o zločincu nimajo do sedaj še nobene sledi.

Primorsko.

Slovinci pobrigajte se za svoje pravice. — Delavska zavarovalnica v Trstu. Dodatno k temu, kar smo poročali že pod tem naslovom še sledeče: V nedeljo dopoldne se je vršil glede volitev v Delavsko zavarovalnico v Trstu, ki se vrše dne 20. decembra, shod ki ga je sklical centralni odbor Nar. del. organizacije v Trstu. Shod se je vršil ob neprichkovano številni udeležbi v veliki dvorani N. D. O. Na shodu sta govorila kot glavna govornika predsednik centrale N. D. O. dr. V. Kisevec in strokovni tajnik Brandner. Po temeljitih razpravah o pomenu teh volitev za Slovence je bila sprejeta sledeča kandidatna lista. I. kategorija, (zelena glasovnica) prevozna in skladiščna podjetja: Za predsednika Dordelj Nikolaj, delovodja Balkana, Trst; za namestnika Fr. Gruden, lesni delavec, Trst; II. kategorija, (rdeča glasovnica), rudarstvo, kovinarji, plavzarji i. dr. prisrednik Janko Stahan, strugar v arzenalu, Pulj; namestnik Jakob Trošt, mehanik, Trst. III. kategorija, (bela glasovnica), papirnice, usnarne, mizarji, mlini in podobni kmetijski obrati: prisrednik Franc Gomišček, mizarski delovodja v Podmelcu, namestnik Ivan Filipčič, mizarski pomočnik v Trstu.

Spomenik cesarice Elizabete v Trstu bodo slovesno odkrili dne 15. t. m. Odkritja se udeleži tudi nadvojvoda Franc Salvator.

Tržaška porota. V petek in v soboto bi se bila morala vršiti tiskovna obravnava proti odgovornemu uredniku »Jugoslovanskega železničarja« Ivanu Preslu, ki ga toži neki Kudernatsch. Obravnava se ni vršila, ker je zastopnik obtoženčev zahteval delegacijo ljubljanskega sodišča.

Aretacija zaradi osumljenja umora svoje žene. Pred nekaj dnevi je nenadoma umrla v Trstu žena carinskega uradnika Frana Berlana, Ivana. Zdravnik rešilne postaje, ki so ga poklicali v zadnjem trenutku, je konstatiral smrt zaradi vnetja trebušne mre, mrliški oglednik dr. Šavnik pa je konstatiral, da je to vnetje mre, ki je povzročilo smrt, povzročil silen udarec v trebuh. Preiskovalni sodnik je dal truplo sodno obducirati. Obdukcija je pokazala, da je bilo dr. Šavnikovo mnenje pravilno in da je žena umrla vsled udarca v trebuh. Nato so Frana Berlana aretirali.

Poskušaj samomor v hotelu. Pred nekaj dnevi je prišla v Trst neka mlada žena, ki se je nastanila v hotelu »Moncenisio« pod imenom Katarina Bazaldella iz Pirana. Snoči ob 9. je čula neka hišna tarnanje in zdihovalje iz sobe mlade tujke. Odprli so s silo vrata v sobo in našli tujko zastrupljeno na postelji. Pila je krezot. Odpeljali so jo v bolnišnico, kjer upajo, da bo okrevala. Vzrok poskušene samomora je neznan.

Rimski novci. Iz Poreča poročajo, da je našel neki kmet v tamošnji okolici na svoji njivi 84 rimskih novcev iz časa cesarja Trajana.

Tretji dreadnought »Princ Evgen« sta peljala včeraj parnika »Hercules« in »Gigant« v arzenal v Pulj, da ga še enkrat natanko preiskusijo. Nato ga bodo prepeljali zopet v Trst, kjer se dovrše končna dela in kjer se bodo vršile tudi prve poskušne vožnje.

Novo kopališče bodo gradili na Reki. Kopališče bo obsegalo čez 6000 m² morja in bo razpolagalo z 230 kabinami. Stroški so proračunani na 270.000 kron.

Sokolski vestnik.

Otvoritev nove telovadnice praškega »Sokola«.

Strastno gojena želja se je izpolnila. Praški »Sokol« ima novo telovadnico in z njo priliko, razmahniti mogočna krila in dvigniti sokolsko misel do popolnosti. Ni več podoben človeku s hrepenečo dušo in nemirnim duhom, ki je obsojen živeti v ozki kletki. V četrtek, dne 28. novembra je padla stena, ki je ločila staro, Fügnerjevo telovadnico od nove. Srca sokolska so vzkipeala, kakor bi zagledala deželo dolgoletnih sanj in njih misli so preskočila leta in gledala krepke postave, polne vztrajnosti, ki prihajajo iz te nove telovadnice in gredo orat njive po domovini in sejat semena lepše prihodnosti.

Proslava tega prevažnega trenutka se je vršila zelo priprosto, čisto sokolsko. Zbor trobentačev, pohod članstva po stari in novi telovadnici, nekaj priprostih prostih vaj in vaj na orodju in konec! Pristop je bil dovoljen samo povabljenim podpornim članom. V soboto pa se je vršila akademija v malo večjem obsegu. Starosta praškega »Sokola« br. dr. Scheiner je pred številnim občinstvom v otvoritvenem govoru poudarjal važnost nove telovadnice, omenjal veliko naklonjenost in požrtvovalnost bratov članov in končal: »Podajmo si roke tudi v novi telovadnici vsi, brez razlike stanu, premoženja in prepričanja k skupnemu delu, naj v našem novem hramu klije in gori veliko navdušenje za resno in sveto delo Sokolstva. Izročam to dvorano našemu društvu, Sokolstvu in narodu...« — Nato je moška skupina proizvajala letošnje jubilejne proste vaje in ženska skupina vaje s kiji. Splošen aplavz so vzbudili telovadci z izvajanjem londonskih prostih vaj. Pevske, orkestralne točke in deklamacije so se vršile v novi telovadnici po prostih vajah.

Nova telovadnica je bila živa potreba. Vedno večji razmah praškega »Sokola« je prisilil matersko sokolsko društvo, razširiti prostore in s tem omogočiti daljši razvoj. — Nova stavba je k stari prizidana na ta način, da veže obe telovadni dvorani posebna meddvorana s ploščino 165-54 m². Nova dvorana obsega 453 m² in stara 725 m². Dolžina celega telovadnega prostora (stara dvorana, meddvorana in nova dvorana) je 63 m. Tako je mogoče na tem prostoru telovaditi skupaj 200 do 250 članov. Poleg teh prostorov so še 5—6 m široke galerije. Nad meddvorano je soba za predavanja; nova stavba ima postranske prostore za seje odbora, raznih odsekov in podobno. Vsi prostori so med seboj spojeni s hišnim telefonom. Stavbni odbor je z raznimi napravami tudi popolnoma zadostil modernim higijskim predpisom. Kolike važnosti so higijsčne naprave po telovadnicah, mislim, ni treba posebe omenjati. Grki so v tem oziru pač dobro vedeli, kaj potrebujejo pljuča pri telovadbi in telovadniki so vedno v svežem, zdravem zraku, navadno brez vsake obleke. Pod celo stavbo so prostori, ki služijo izključno higijskim zahtevam. Sedem metrov pod telovadnico je kotlarna s štirimi kotli za centralno kurjavo. Od tu gre toplota v vse prostore, stare in nove telovadnice in posebne naprave v kurilnici kažejo kurjačem višino toplote v kateremkoli prostoru. — Zunanji zrak prihaja do posebne dvorane, v kateri se filtrira in se ogreje v posebnih kotlih. Ogromni ventilatorji segreli zrak potem donajajo do prostorov. Ti ventilatorji izsesavajo tudi slabi, uporabljeni zrak. Na ta način je v prostorih vedno čist, zdrav zrak. Ventilatorji so trije, in sicer je vsak določen za posebne prostore. Prah izsesava posebni aparat sistema Borsig. Ventilatorje in aparat Borsig gonijo elektromotori. — Pod stavbo so še kopalnica z mrzlo in gorko vodo za moške in ženske in skladišče orodja. Tudi v garderobah so prostorne umivalnice. — Cela stavba je iz železobetona.

To je pač ena najmodernjših telovadnic. Priprosta in vendar tako mogočna. Milo se stori Slovincu, ko gleda razmah in napredek češkega Sokolstva in pomisli na beračijo in brezbriznost doma.

—c.

Dnevne vesti.

† Klerikalci — roparji slovenskega vseučilišča. Klerikalna večina deželnega odbora je zopet storila ukrep, kakršnega bi se sramoval vsak boljši Arnavt. — Kakor znano, so pred letom klerikalci v deželnem zboru ugrabili deželni vseučiliški fond v znesku 750.000 kron, podarivši ga svoji zloglasni »Zadružni zvezi« pod sramežljivim naslovom »brezobrestnega posojila«. Vsled tega pri-

prostega ropa, če že ne kapitala (?), pa vsaj letnih obresti nad 35.000 K, ki bi moral služiti pripravljavatelju delu za naše vseučilišče in seveda v prvi vrsti štipendiranju slovenskih docentov na različnih univerzah, je celo to breme padlo na mestni vseučiliški fond, ki pa iznaša le 50.000 kron. — Ker so se letos zgledali za štipendije iz tega fonda trije docenti, dočim letne obresti zadoščajo le za eno štipendijo, je občinski svet, uvažuje potrebnost in vrednost vseh treh prisilcev, sklenil, da podeli vsem trem, vsakemu po 2000 K letne štipendije, to pa le za dobo dveh let, da se pa potem vsako štipendiranje iz tega fonda ustavi za toliko časa, da se glavnica dopolni na 50.000 K. — Gotovo lep in pameten sklep, ki pa ni našel dopadajenja v očeh »Slovenčev« urednika, znanega odličnega rodoljuba Ivana Štefeta! In to zategadelj ne, ker se je nahajal med predlaganimi štipendisti tudi gospod, ki je pred par meseci moral tirati Štefeta v »Slovenca« zaradi ostudnega obrekovanja pred sodišče, pa je potem obrekovalec velikodušno odpustil žalitev in tako Štefeta rešil zaslužnega rčeta. Za to plemenitost se je Štefek kavalirsko in krščansko zahvalil. Vložil je v družbi enakovrednega bratca Gregarja pritožbo na deželni odbor zoper zgoraj navedeni sklep občinskega sveta in ker danes v deželni hiši, oziroma vsaj v referatu dr. Pegana velja Štefeta beseda vsaj toliko, kot ona deželnega glavarja, je s pritožbo seveda tudi prodril ter tako snedel dva slovenskima učenjakoma, ki žrtvujeta čas in denar v plemenitem stremljenju za doseg slovenske vseučiliške docenture, vsakdanji kruh. — Seveda, ti združeni roparji slovenskega vseučilišča se boje, da bi jim ne padel v malho svojčas celni mestni vseučiliški fond. To je vse. Kakor rečeno, vsak boljši Arnavt bi se take družbe izognil na pol kilometra.

† Najvišja znanstvena instanca na Kranjskem. Ljubljanski občinski svet je pred nekaj časom dovolil trem slovenskim znanstvenikom podporo za nadaljnje študije. Celo država, ki gotovo ne gleda s prijaznimi očmi slovenskega kulturnega gibanja, daje take podpore Slovenem in tem državnim podporam se je zahvaliti, da imamo danes že lepo vrsto mož, ki so sposobni zavzeti mesta vseučiliških profesorjev. Če hočemo kdaj imeti slovensko vseučilišče, je vendar treba vzgojiti najprej profesorje. Letos je torej tudi ljubljanski občinski svet sklenil, dati podporo po 2000 K trem znanstvenikom, namreč docentu dr. Zarniku, docentu dr. Rostoharju in docentu dr. Nachtigallu. Vsi trije so dokazali svojo znanstveno kvalifikacijo s svojimi deli, vsled katerih so dobili pravico, podučevati na visokih šolah, dva na vseučiliščih, eden na akademiji. Že v dotični seji občinskega sveta sta podelitvi teh podpor ugovarjala dva, v znanstvenih stvarih jako kompetentna moža, Gregar in Štefe in ker njih ugovorov občinski svet ni upošteval, sta skovala pritožbo na prosluli deželni odbor kranjski. Ta famozna korporacija se je tudi res čutila poklicano, igrati najvišjo znanstveno instanco in je razveljavila sklep občinskega sveta. Kranjski deželni odbor — znanstvena instanca. Ves svet se mora temu smejati, kakaj ti klerikalni jogri, ki komandirajo v deželni odbor, so tako inferijorni, da o znanstvenih stvareh še črhni ne smejo, kaj še, da bi sodili o znanstveni kvalifikaciji takih mož, kakor so zgoraj navedeni docenti, o katerih so merodajni strokovnjaki že izrekli najboljšo sodbo. Odločba deželnega odbora je v tem oziru prava impertinenca. Seveda pa je ta deželni odbor razveljavil sklep občinskega sveta samo zategadelj, ker rečeni znanstveniki niso klerikalci. Na Kranjskem se javni denar ne sme porabljati za druge namene, kakor za klerikalne sleparije. To načelo uveljavljajo klerikalci pri vsaki priliki, naj se gre za malenkostne podpore znanstvenikom, ali za gorostasne garancije za crkajoče klerikalne zavode.

† Klerikalna solidarnost s Hrvat. Leta 1813 hočejo na Dunaju napraviti nekako »Adria - Ausstellung«. Dalmatinski Hrvatje so sklenili, da se te razstave ne udeležijo in kdor pozna nagibe in smotre vseh takih dunajskih priredb, jim mora prav dati. Dalmatinski in istrski Hrvatje se torej razstave ne bodo udeležili in človek bi mislil, da bodo slov. klerikalci z njimi solidarni. A kakor se kaže, ni tako, kajti ravnatelj kranjskega muzeja dr. Mantuan se je dal kooptirati v ta nemško - italijanski odbor ordenjergerjev. Toliko obzira bi Hrvatje pač zaslužili, da bi se prof. dr. Mantuan odpovedal »časti«, da sme delati stafažo ljudem, ki jih pri vsem njihovem delu vodijo le protislovanjski nagibi.

† Obč. volitve v Slavini. Kakor se sliši, misli c. kr. dež. vlada v Ljubljani ustanoviti novo uradniško mesto za juriste. Pokazalo se je nam-

reč, da so val poskušali, da bi se rešili meseca svečana vloženih rekurz zoper obč. volitve v Slavini dosedaj brezuspešni ostali. Rekurz je sam na sebi tako imenitna zbloda, da je vse, kar zraven k rešitvi spada še od muh. Upajmo, da bo strokovnjak, kateri dobi to mesto in to stvar v roke, srečno ob obletnici se iz te zamotane zadeve izkobil.

— Slovensko trgovsko društvo »Merkur« priredi v četrtek zvečer javno predavanje. Predaval bo urednik Rudolf Šega o »Gospodarskih posledicah in učinkih vojne«. Ker je to predavanje zelo važno z ozirom na naše denarništvo, je pričakovati mnogobrojne udeležbe. Predavanje se vrši zvečer ob 9. v društvenih prostorih v »Narodnem domu«.

— Predavanje v »Akademiji«. Snoči je v »Mestnem domu« predaval urednik g. Rasto Pustoslavšek o svojih doživljajih na potovanjih na Balkanu. Predavanje, ki so ga ilustrovali aktualne in vseskozi originalne skriptične slike, je bilo izredno mnogobrojno obiskano. Iz predavanja ti-le dve značilni sličici: »Ob progji je veselo žuborel potok, vani so se nagibale vpočljive vrbe, ob obrežju pa je bujno rasla sočnata trava. V tej travi pa je ležalo mrtvo človeško truplo, na katerem je bila cela samo še glava. V mrtvečevem prsnem košu pa je sedel pes, pristno turške pasme, ki je mirno in nemoteno trgal izpod glave — vratni hrustanec. To je bilo en streljaj oddaljeno od železniške postaje Kumanovo, torej blizu mesta, ki šteje 15.000 prebivalcev. To je mala sličica obupnih razmer, ki so pod turškim gospodstvom vladale v Makedoniji in Stari Srbiji in ki se po trdnem našem prepričanju ne bodo nikoli več povrnila. In prav je tako! Tudi v Makedoniji in Stari Srbiji naj živi naš človek, ki je meso našega mesa, naš brat po krvi in jeziku, tako, kakor se spodobi človeku, ustvarjenemu po božji podobi...« Stregel je nam — na Balkanu sploh ne poznajo ženske postrežbe — natak, po narodnosti Arnavt — Miridit, to je katoliški Albanec. Prav takrat so Arnavtje za spremembo uprizarili neke okrog Peči malo vstajo ter poklali in postrelili več srbskih rodbin. Zato sem vprašal tega Arnavta, kako je to, da v Albancih nima človeško življenje prav nobene vrednosti in da streljajo ljudi, kakor vrabce na strehah? Možno je nekoliko zamislil, potem pa je filozofsko pripomnil: »Gospod, vidiš, stvar je taka - le: »Puščina patrona je pri nas dražja kakor človeško življenje. Patrona je treba drago plačati in težko jo je tudi dobiti. A človek? To je cenena stvar, ki ni ne redka, ne draga. Ako ubiješ enega, kar za plotom se ti jih rodi deset!...« In takšno mišljenje ima nemara o vrednosti človeškega življenja vsak Arnavt in naj si bo mohamedanec ali kristjan: zato je tudi vsa njihova zgodovina samo dolga vrsta umorov, zato tudi v tem narodu ni ničesar, kar bi ga moralno dvigalo in pospeševalo njegov kulturni razvoj. Zato je arnavtski narod v svoji celoti še vedno na isti stopnji, kakor l. 1389., ko je na Kosovem propadlo srbsko carstvo!...«

Sirotinski svet za občino Podgorico v ljubljanski okolici se najtopleje zahvaljuje društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Ljubljana ter tega predsedniku prebлагodarnemu gospodu Albertu pl. Levčniku deželne sodni je predsedniku v p. in gospodu sodnemu svet. Milčinskemu, kateri so z izdatnim darom 100 K in blagom pripomogli, da se je v St. Jakobu ob Savi praznovala božičnica z obdarjenjem 19 otrok s popolno obleko, kakor še nikdar. Srčna hvala tudi gospodični sirotinski oskrbnici čast. sestri Mariji Tomc, katera je s šivanjem in mnogim drugim opraviлом krepko podpirala to prekoristno prireditve. — Mihael Poklukar, predsednik.

Od zgradbe belokranjske železnice. Iz Novega mesta nam poročajo: Zgredbeno delo je na celi progi v zadnjem času kljub malemu številu delavcev še precej napredovalo. To stran Gorjancev je zdaj proga skozi pretrgana, izvemši presledkov ob nekaterih prevoznih in med posameznimi vrezanih. Jako težavno delo so imeli pod graščino Rupčič Vrh, kjer je kruški svet poset s samimi trdnimi pečinami. Jako zanimiva je ena ureza v živo skalovje 13 m globoko in 50 m dolžini. Ta partija se nahaja tik pod birčensko šolo. Pa jo bodo morali še na obe strani čez 8 m na široko razstreliti. Predor pod Rupčič Vrhom je, kakor »Narod« že poročal, že prevrtan, zdaj se pričnejo šele prava notranja dela ter podiranja plasti med prvim in drugim (spodnjim in vrhovnim) rovom. Sredina predora se nahaja ravno pod cesto, ki pelje iz Stranske vasi na Rupčič Vrh. Od predora Vulje proti Birčni vasi se nahajajo skoro sami večji nasipi in ureze med živimi skalami. Velik bo kolodvor Birčna vas; poslopje je že v surovem stanu izde-

lano; spomladi bodo zgradili še poslopje za tovarni promet. Prevrtan je nadalje tudi predor med Lazami in Rožnim dolom, takozvani »Sandriegel«. Ta predor meri nekaj čez 400 metrov. Uspešno napreduje delo tudi v glavnem predoru pod Gorjanci, ki bo zvezal progo to- in onostran Gorjancev, torej Dolenjsko z Belo Krajino. Od semiške strani so predor navrtali že blizu 600 m, od one strani (Preloge) pa blizu 550 m v dolžini. Vsa dolžina tega predora, kakor znano, znaša nekaj metrov manj kakor 2 km. Točasno je seveda radi mraza malo delavcev na progi. Glavno delo se zdaj vrši v predorih, kjer bodo ne glede na zimo, delali venomer naprej. Prihodnji teden se delo na odprti poti ustavi, nekaj radi mraza, nekaj pa ker delavci odhajajo na božične praznike domov. Počasi napreduje le delo pri izhodišču novomeškega predora, kjer je Kolodvorska cesta še sedaj na dveh straneh na polovico zaprta, kar jako ovira živahni promet.

Iz Ilirske Bistrice. Odposlal sem v Cetinje za ranjene Črnogorce 183 komadov nove robe (zimске odeje, srajce, jopiče, spodnje hlače) in 178 komadov že obnošene robe (gornje obleke, rjuh in teles. perila). Novo robo nabavili smo v Ilirski Bistrici in Trnovem iz denarnih prispevkov za ranjene črnogorske junake in poleg tega smo nabrali obnošeno obleko in perilo. Radovoljno so Ilirski Bistričani in Trnovčani brez razlike darovali denar in robe in to že v drugi; posebno požrtvovalnost za nabitiranje in lepi uspeh je pokazal, kakor vedno ob enakih prilikah, gosp. Josip Brinšek, trgovec v Trnovem, kateremu bodi izrečena tem potom iskrena hvala; izreklam pa v imenu ranjenih črnogorskih junakov iskreno zahvalo tudi vsem drugim, ki so se z darovi v toliki meri odzvali! Platil bode bog! Dr. V. Gregorič.

Kinematograf »Ideal«. Spored za turek 10, sredo 11. in četrtek 12. decembra 1912: 1. Žurnal Pathé. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodjaji, šport, moda itd.) 2. Lehmanova znanstvena ekspedicija. (Velekomično.) 3. Zmagovalec derbyja. (Krasna amerik. športna drama v 2 delih.) Pri vseh predstavah. 4. Moric in ljubzenski prašek. (Zelo komično.) 5. Ob 2. ponoči. (Npravna drama iz pariškega življenja. Velezanimivo.) — Samo zvečer. 6. Kraljica kopeli. (Krasna učinkovita veseligr Nordiskfilm Co.) — Samo zvečer. — Zapomnite si sledeče dneve: Sobota, 14. decembra: Blisk v temni noči. (Svetovna učinkovitost Nordiskfilm Co.)

S ceste. Ko se je včeraj popoldne slikar Ivan Žabjek pripeljal po Wolfovi ulici s kolesom, mu pripelje nasproti neki izvožček, s katerim sta trčila skupaj in je pri tem padel Žabjek raz kolo ter se na desni roki lahko telesno poškodoval.

Zaradi preprečevanega povratka je bil včeraj aretovan leta 1867. V Srednji vasi rojeni ter v Podhruško pri Kamniku pristojni delavec Ivan Brlec, katerega so oddali sodišču.

Znamenje zime. V nedeljo zvečer je bila delavcu Jožetu Ferenčaku v neki gostilni na Martinovi cesti ukradena črnosivkasta, še nova pelerina. Komur bi bilo o tem kaj znanega, naj izvoli prijaviti policiji.

Delavsko gibanje. Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 22 Hrvatov in 8 Slovencev, nazaj je pa prišlo 120 Bolgarov in 110 Hrvatov. 30 Lahov se je povrnilo domov, 22 jih je odpotovalo pa v Nemčijo.

Izgubljeni in najdeni. Služkinja Marija Šetinova je izgubila bankovce za 10 K. — Dijak Ciril Reich je našel kratko srebrno verižico. — G. dr. Fran Suhadobnik je našel srednjo vsoto denarja. — Ga. Mara Weissova je našla tri kose kožuhovalne.

Nov telovnik se je izgubil na Miklavžev večer. Pošteni najditelj ga naj odda proti dobri odškodnini na mestnem magistratu ali pa pri krojaškemu mojstru Josipu Ahčinu, Vegova ulica 12.

Narodna obramba.

Družba sv. Cirila in Metoda je poslal gosp. Iv. Brežič v Hrastniku 10 K izgubljene stave. Iz Trboveli nam prihajajo prav ugodna poročila o delovanju Ciril - Metodovih podružnic. Večje število nabiralnikov po gostilnah, trgovinah, trafikah in pri zasebnikih zbira prispevke za družbo. V tem oziru delujeta posebno uspešno gg. Dežman in Počivavšek, posebno požrtvovalna je gđ. Oček in dr. Sploh se obeta na tem polju vsestransko tekmovanje med prijatelji Ciril - Metodove družbe. — Rodbina Močnik - dr. Karba v Kamniku je nakazala Ciril - Metodovi družbi 20 K, mesto venca na krsto pok. prof. g. Fr. Orožna. — G. Karel Mehora je nabral za Ciril - Metodovo družbo na II. avtomatičnem večeru dne 3. decembra v gostilni ge. Kocmur v St. Petru na Krasu 20 K.

Hvala! — Na razglednici, ki jih je založila Ciril - Metodova družba za Božič in za navadno uporabo, opozarjamo ponovno in se nadejamo, da se oglasi toliko odjemalcev, kolikor je teh razglednic v zalogi — še pred Božičem.

Družba sv. Cirila in Metoda ima v zalogi še precejšnje število svojih koledarjev za leto 1913. Tudi ti morajo med naše ljudi! Prosimo vse Ciril - Metodove podružnice, da pošljejo odjemalcev v svojem delokrogu. Ako razpeča družba še ostale koledarje - vestnike, bo dobila zanje precej denarja, vsak koledar pa bi bil obenem buditelj slovenske zavesti vsepovsod, kjer bi prišel v roke poštenih Slovencev.

Podružnica sv. Cirila in Metoda v Mengšu je zbrala mesto cvetličnega dneva 80 K 40 vin. za družbo sv. Cirila in Metoda. Darovali so: po 5 kron: Jenčič, Šetina, Majzelj; po 4 kron: Drago Korošec, Reka; po 2 kroni: I. Kralj, Petrovec, Hočevar, Bogataj, Letnar, Majdič na Viru, Cika Grogova, Trojane; V. Gregor, Agata Januška; po 1 K: E. Petrovec, Tiran, Zlatko Korošec, Fr. Gregor, Jos. Kuhaf, K. Vidali, Jankovič, Franja Trojanšek, Rezi Košak, Mici Vidali, Ivo Detala, M. Hiti, Franja Peterman, Helena Videmšek, Stepišnik na Viru, Franc Ravnikar, Josip Adamič, Rado Medič, Strmole, Neimenovan, Barasič, Praprotnik, Slogar, Korbar, Cerna Cermak, Ela Štemberger, P. Sirc, M. Rabičeva, F. Debečeva, J. Skok, Zvonko Česen, Sichel, trije neimenovani, nabrala 1 K 40 vin., Milka Reš 1 K 50 vin.; po 60 vin.: Kriegl, dva neimenovana, Franc Mahnič; po 50 v: Kircher, Pepca Mežnarjeva in Lojze Mežnarjev, Sveta Planina, Fr. Habjan, Vahtar, K. Mesec, Luiza Lehrman 20 vin. Hvala!

Podružnica sv. Cirila in Metoda v Loškem potoku imela je v nedeljo 8. t. m. svoj redni občni zbor. Po nagovoru g. predsednika sledile so volitve v podružnični odbor. Pri teh bili so izvoljeni sledeči gg.: Ferdo Wigle, predsednik; Ivan Rus, namestnik; Ciril Vizjak, tajnik; Alojzij Zbačnik, namestnik; Emil Švigelj, blagajnik; Jos. Mohorčič, namestnik; Ivan Bambič in Ivan Lavrič, odbornika; Al. Detoni in Al. Knavs, namestnika; Franc Rus in Ivan Knavs, pregledovalca računov. G. predsednik je tudi vspodbujal člane z ozirom na slabe čase, k tem večjemu delu za prekoristno družbo. Sklenilo se je, da priredi podružnica dne 5. januarja zabaven večer, katerega spored priobčimo pozneje.

Izpred sodišča.

Vojska notarja Hafnerja.

Iz Novega mesta.

Notar Hafner ne more mirovati. Naznanili smo že v soboto, da je začel novo vojsko, in sicer proti novomeškemu sodišču, da bo imel opraviti z državnim pravnikom. Za boljše razumevanje tega novega dogodka, je treba poseči nekoliko nazaj.

Svoj čas sta si stala pred novomeškim sodiščem nasproti notar Hafner in odvetnik dr. Slanc. Tekom obravnave je dr. Slanc rekel notarju Hafnerju: Smatram pod svojo častjo z Vami govoriti. Seveda je moral notar Hafner dr. Slanca tožiti, je pa s tožbo v obeh instancah propadel, ker je dr. Slanc doprinesel dokaz resnice. Privzno sodišče je pod predsedstvom tedanjega prezidenta okrožnega sodišča dr. Kavčiča utemeljilo svojo rabsodbo tako - le:

»Če obtoženec dr. Slanc smatra pod svojo častjo, govoriti ali obče vati z zasebnim obtožiteljem, zadoštuje za opravičilo tega sramotenja, ako dokaže zasebnemu obtožitelju Hafnerju, niemu, ali njegovim stanovskim tovarišem nasproti taka dejanja, kakršna so po stanovskih in družabnih nazorih nečastna in katera zadoštujejo, da se prekine osebnobčevanje s tako osebo in isto prezira.

Tako nečastno dejanje, katero je zasebni obtožitelj (Hafner) zagrešil ravno proti obtožencu samemu, vidi vzklicno sodišče v prvi vrsti v načinu, kako se je zasebni obtožitelj upravljal obtožencu, ko je terjal plačilo starega posojila; ko je obtoženec svoj čas 23letnemu zasebnemu obtožitelju kot svojemu bivšemu koncipijentu dal posojilo, da mu pomore iz gmočnih stisk, tedaj je bilo obema pač dobro znano, da zasebni obtožitelj še ni polnoleten; posojilo se je navzlic temu dalo v zaupanju, da se zasebni obtožitelj ob svoječasnem terjanju plačila ne bo skliceval na svojo tedanjjo nedoletnost. Ker se je pa zasebni obtožitelj navzlic temu, da ga je obtoženec leta in leta čakal in vrnitev posojila brez vsakih obresti šele ob času terjal, ko je bil že v stanu dolg plačati — posluževal takega ugovora in s tem tudi dosegel delni odpust dolga, smatrati je to postopanje obtoženca nasproti za tako nečastno dejanje, da isto že samo zase opra-

vičuje izraženo sramotenje. Posluževal pa se tega ugovora ni samo v pismu, katero je obtožencu pisal, ko je bil baje še notarski kandidat, nego posluževal se ga je — kakor sledi iz njegovih lastnih navedb — tudi še pozneje, ko je bil že notar v Kostanjevici in ko mu je obtoženec pretel s tožbo.

Drugo nečastno dejanje je po nazoru vzklicnega sodišča zgrešil zasebni obtožitelj s svojim nastopom proti obtožencemu stanovskemu tovarišu, umrlemu odvetniku dr. Prevcu. Dr. Prevce, osebni prijatelj zasebnega obtožitelja, je bil bolehen in je hotel izpolniti željo svoji ženi, ter se preselil iz Kranja v njen rodni kraj v Kostanjevico. Dasiravno se odvetniku proti notarju ni bilo treba opravičevati, mu je dr. Prevce vendar iz prijaznosti naznanil, da se namerava preseliti v Kostanjevico, in sicer s prisrčnim, skrajno vpludnim pismom. Nato mu je zasebni obtožitelj z dne 30. januarja 1905 dal tak odgovor, da se iz istega ne posame samo neodkritosrčnost proti prijatelju, nego tudi grda zavist in sebičnost — torej prav zaničljive lastnosti.

Vse kaže na to, da je zasebni obtožitelj potem vzel v najem v graščini, v kateri je okrajno sodišče, še one prostore, katere bi bil rad dobil dr. Prevce za svojo pisarno, in to osobito iz tega namena, da onemogoči bolnemu dr. Prevcu odpreti svojo pisarno v poslopju, kjer se nahaja sodišče.

Dejstvo, da je zasebni obtožitelj po dr. Prevčevi smrti brez direktnega naročila in brez pravičnega pooblastila vložil v imenu dr. Prevčevih sester pri sodišču tožbo, s katero se je izpodbijala veljavnost oporoke, kaže, da je še po smrti zgol iz nasprotnosti ruval proti bivšemu svojemu prijatelju in vlačil njegove zasebne razmere pred sodišče.

To sovražno, zavistno in sebično postopanje zasebnega obtožitelja proti dr. Prevcu, stanovskemu tovarišu, smatrati je za tako nečastno dejanje, da je tudi isto povsem sposobno, opravičiti in utrditi izraženo sramotenje.

Kot nadaljno nečastno dejanje se očita zasebnemu obtožitelju posebno to, da se peča z zastopanjem strank v pravnih in izvršilnih stvareh v taki meri, ki že daleč presega mejo dopustnega zastopanja po notarju in da je to sistematično in vztrajno ravnanje zasebnega obtožitelja proti dolžnostim notarskega poklica smatrati za disciplinarni pregrešek, torej tudi za nečastno dejanje.

Iz ugotovitev prvega sodnika pa je posneti, da posega zasebni obtožitelj v odvetniške posle res v taki meri, da je bil obtoženec s svojega stanovskega stališča opravičen, svoji nevolji dati duška s tem, da je označil pod svojo častjo, z zasebnim obtožiteljem se pripraviti; kajti ravno nastop zasebnega obtožitelja kot pravični zastopnik je bil neposredni povod obtožencu, da je izustil one besede.

Za nečastno postopanje zasebnega obtožitelja pa smatra vzklicno sodišče posebno dejstvo, da je isto ravno v času, ko se je bil nastanil odvetnik dr. Prevce v Kostanjevici, to je v letih 1905—1906, tako intenzivno zastopal stranke v pravnih stvareh, kar kaže, da je iz zavisti in sebičnosti delal konkurenco osobito dr. Prevcu in tako uresničeval besede, katere je zapretil dr. Prevcu, da mu je porok za to, da se bodo z njegovim prihodom v Kostanjevico razmere poslabšale in ne izboljšale!

Tako postopanje je v istini nečastno in je to nečastno dejanje zasebnega obtožitelja (Hafnerja) zadostno, da se z njim opraviči in utrdi izraženo sramotenje obtoženčevu.

Do sedaj navedena nečastna dejanja zasebnega obtožitelja smatra vzklicno sodišče kot povsem zadostno za opravičilo in utrditev obtoženčevega sramotenja.

Tako je vzklicno sodišče v Novem mestu leta 1908 taksiralo čast notarja Hafnerja. Se ostreje jo je taksiralo dve leti pozneje okrožno sodišče v Celju, torej tisto sodišče, ki si ga je Hafner po preteku dveh let s pomočjo visokih krogov sam izprosil in ki ga je oprostilo, ker so takrat izostale priče, ki so zopet po preteku nadaljnih dveh let doprinesle dokaz o Hafnerjevi krivdi. Tudi okrožno sodišče v Celju je Hafnerju očitalo, da je »postopal nekako zvljučno«, da je »pogrešati zlasti pravniki običajnega pravnega čuta in pravega pojma o pravičnosti.«

Umevno je torej, če se zdal Hafner jezi tudi na celjsko sodišče in mu izreka nezaupnico... v zahvalo, ker ga je oprostilo.

Notar Hafner v svoji novi pravdi odklanja kompetenco novomeškega sodišča in utemeljuje to svojo odklonitev tako - le:

V pravdi, za katero odklanjam c. kr. okrožno sodišče v Novem mestu, šlo se bo edinole za rešitev vprašanja, je-li sem jaz v resnici nagovarjal tožnika Urbana Zupaniča h krivemu pričevanju, ali pa je na-

sprotno Urban mene dolozno ali vsaj kulpozno obdolžil nagovarjanja h krivemu pričevanju. Šlo se bo torej za rešitev istega vprašanja, katero je okrož. sodišče v Novem mestu reševalo že dvakrat: prvič takrat, ko sem bil jaz obdolžen, da sem nagovarjal Urbana h krivemu pričevanju, in drugič takrat, ko je okrožno sodišče v Novem mestu, reševaje moj vzklj proti sodbi okrajnega sodišča v Kostanjevici dopustilo Urbanu dokaz resnice za svojo krivično obdolžitve. In obkrajno je reševalo okrožno sodišče to vprašanje na način, ki se nikakor ne more imenovati nepristransko.

Znanemu dopisniku iz Novega mesta za »Zarjo«, »Slovenski Narod« in »Dan« se je posrečilo, v nešteti umazanih člankih razbojnati po liberalni javnosti rešitev vprašanja, od katerega je odvisen izid te pravde, za eminentno politično zadevo.

Dan na dan se je ponavljalo v navedenih časopisih, da je imenovanje Hafnerja za ljubljanskega notarija kravja kupčija med »Slovensko ljudsko stranko« in justičnim ministrom, in da je posledica te kravje kupčije ponemčevanje kranjske justice, da je Hafner kriv, da bivši predsednik novomeškega sodišča dr. Kavčič ni predsednik deželnega sodišča v Ljubljani, skratka, vsako imenovanje v justici na Kranjskem, ki ni bilo po volji liberalni in socijalno-demokratski stranki na Kranjskem, je zakrivil Hafner. Čudo ni, da je odij vseh liberalnih sodnikov na Kranjskem in specialno onih v Novem mestu, osredotočen na osebi Hafnerja. Notorično je, da pripada 90% sodnikov v Novem mestu odločno k liberalni stranki.

Tudi iz tega razloga v konkretni pravdni zadevi ne morem imeti zaupanja do c. kr. okrožnega sodišča v Novem mestu.

Dr. Slanc je izjavil pri javni razpravi v Kostanjevici dne 14. septembra 1912, da bi ne bil zaprosil obnovo kazenskega postopanja proti Urbanu Zupančiču, če bi ga ne bil opozoril državni pravdnik v Novem mestu na razloge opustilne razsodbe v Celju. — Iz te okolnosti se da z nekako gotovostjo sklepati, da stališče državnega pravdnika v Novem mestu v zadevah Hafner - Zupančič ali Zupančič - Hafner ni nepristransko in da je tudi državno pravdnništvo solidarno s sodiščem.

Zaupanje torej ne morem imeti niti do državnega pravdnništva, niti do okrožnega sodišča v Novem mestu.

Hafner opisuje nato obširno razlogo, zakaj da nima zaupanja in ko je zdelal njemu nasprotno priče, svoje pa postavil za vzgled verjetnosti, izreka na naslov okrožnega sodišča sledečo teško obtožbo:

»Sumniške brez podlage pa je za privatnika nečastno, za sodišče, ki ima biti zaščitnica pravice in nedolžnih, pa menim, da še kaj več!... — Tudi mi mislimo, da bo Hafner zdaj kaj več dobil, kakor je na tako očitane pričakoval.

Hafner prijema tudi celjsko okrožno sodišče, ker mu je — v razlogih sodbe očitalo pomanjkanje pravnega čuta in predlaga:

1. Da se v pravdni stvari Cg I 193/12 (Urban Zupančič proti notarju radi odškodnine 5000 K) na 5. decembra 1912 določeni prvi narok odgodi na nedolženi čas, iz oziroma predležeci predlog na odklonitev pristojnega c. kr. okrožnega sodišča v Novem mestu v celoti in o odgovorih obvesti stranka.

2. Da se predležeca vloga vpošlje visokemu c. kr. nadsodišču v Gradcu, katero se vlnudno prosi, da izreče odklonitev pristojnega c. kr. okrožnega sodišča Novo mesto v celoti za pravdo Cg I 193/12 za opravičeno in da delegira za to pravdo veleslavno c. kr. deželno sodišče v Ljubljani in o tem obvesti stranke.

Tako torej! S takimi razlogi utemeljuje Mate Hafner odklonitev tistega sodišča, pri katerem se danes razun morda enega, ki pa tu ne pride v poštev, ne nahaja več nobeden onih sodnikov, ki so pred štirimi leti Hafnerja obsodili, kateremu načelju je isti predsednik onega sodišča (v Celju), po katerega izredni milosti je danes g. Hafner še c. kr. notar v Ljubljani; a ne samo novomeško sodišče »v celoti«, torej tudi tistega predsednika, kateremu se ima Hafner največ, sploh vso kariero zahvaliti, marveč on odklanja tudi celjsko sodišče, ki mu je bilo v zanj usodnem času l. 1910 pred vsemi družimi sodišči kot edino vzor nepristransko sodišče. Res, hvaležnost ni posebna čednost gosp. Mate Hafnerja. Zdaj naenkrat ga je minila ljubezen do Celja, kjer in ker mu niso mogli priznati pravnega čuta in pravičnosti, če so mu tudi morda zgoli iz usmiljenja do njegove družine že marsikaj naklonili, česar ni zaslužil — dokaz zadnja novomeška obsodba. Mate se je zdaj zaljubil v tisto deželno sodišče v Ljubljani, ki ga je preje sam odklanjal iz sličnih razlo-

gov, kot zdaj odklanja celjsko in novomeško.

Tako vodi notar Hafner vojsko proti novomeškemu in celjskemu sodišču.

Transvaalski zaklad — Zadraka porota. V hotel Bristol, ki je eden izmed najfinjših in najdražjih hotelov na Dunaju je prišel elegantno opravljen tujec, mlad gospod, ki se je imenoval lord Hamilton. Najel si je v hotelu krasno stanovanje in je deponiral pri hotelski blagajni veliko vsoto denarja. Vse je bilo na uslugo bogatemu tujcu. Mož je živel jako udobno, delal je pridno izlete v dunajsko okolico, posebno na Semeringu je bil kmalu dober gost. Noči je užival na Dunaju v najboljših družbah, dovolj je že rečemo, da ga je stala vsaka noč malo premoženja. Seznanil se je ta bogati tujec med drugim tudi z argentinskim generalnim konzulom v Budimpešti, ki mu je končno dal potni list na ime Artur Robinson Hamilton. S tem potnim listom je mož odpotoval iz Dunaja v Trst, kjer je nadaljeval svoje razkošno življenje. — Burska vojna je izvalila mnogo prostovoljcev mladih fantov, da so se podali v Transvaal, da pomagajo Burom v svojem obupnem boju proti Angležem za svojo neodvisnost. Takrat se je odpejal v Afriko tudi mlad Dalmatince, lep in podvzeten fant Anton Urlich. Todamed potjo se je možakar premislil in vstopil je za dobro plačo v angleško armado. Odlikoval se je na več krajih in dosegel je v angleški armadi dostojanstvo majorja. Kot tak je bil ranjen in v bolnišnici v Krügersdonu se je seznanil z nekim smrtno ranjenim Burem, ki mu je pred smrtjo izdal skrivnostni zaklad čistega zlata zlitga že v palice. Ko je srečni major okreval in nesrečni Bur umrl je vzel major Urlich nekaj zlata iz skrivne zakladnice in šel v Ameriko. Tam je zlato prodal baje neki banki, bilo ga je 120 kg. Iz Amerike se je podal bogat mož v Evropo, kjer pa je izpremenil svoje pravo ime Urlich v ime lord Hamilton, češ, da se skriva pred angleškimi oblastmi, ki bi takoj zahtevale zaklad. Obiskal je novepečeni lord Pariz, Madrid, Rim, Berlin, Monakovo, Petrograd in je prišel končno na Dunaj v Hotel Bristol, kar smo v uvodu omenili. To pripoveduje bogat tujec lord sam v dunajski kavarni odlični družbi pri bogato obložen mizi in pri penecem šampanjcu. Vsi občudujejo bogatega in srečnega junaka, mož živi v nebesih in marsikako oko poželjivo gleda na njegovo denarnico. Koliko pa je na tem resnice nam pove obtožnica zadrškega državnega pravdnštva. Res je, da je šel v tujino za časa burske vojne mlad fant, današnji obtožene Anton Urlich false lord Hamilton. Res je, da je obredel Urlich skoro cel svet, res pa je tudi, da se je razvil v takega goljufa in sleparja, da se skoro lahko kosa z najbolj pripriganimi in rafiniranimi angleškimi mednarodnimi salonskimi sleparji. Izvrševal pa je ta mož svoje goljufije sledeče. V neki benečanski livarni si je naročil Urlich palice iz zlata podobne zmesi po 140 lir vredne. Te palice je prodajal za pravo in čisto zlato. Svojo kupčijo je podpiral z že navedeno bajko o transvaalskem zakladu. Ker je imel mož fin nastop in je znal izbornu pripovedovati se mu je kupčija skoro vedno posrečila. Prodajal je zlato raznim osebam za visoke cene. Palica zlata, ki je njega stala v Benetkah 140 lir, je prodal večkrat za 5000, 6000, tudi 10.000 in 16.000 kron. Bil je pri tem mož tako galanten, da je vračal ljubezen celo neki 70letni bogati ruski grofici, ki se je zaljubila v njega — tako pove on — in pri kateri je dobil denarja za svoje zlato kolikor ga je hotel. — Goljufal je povsod. Kapitan Kosović v Trstu mu je dal 4000 kron, trgovec Tunica mu je dal 5000 kron in njegov lastni sorodnik profesor Urlich v Zadru mu je tudi dal 5000 K. To so seveda samo tri goljufije, pri katerih so oškodovani domačini. Za koliko je ogoljufal druge se sicer ne ve, biti pa mora precej, kajti on sam prizna, da je zapravil v zadnjih letih več kot en milijon kron. Zasačili so Urlicha v Zadru. Tam je prosil trgovca Meledo, da naj mu da za eno palico zlata 4000 kron. Denar potrebuje za vožnjo v Marzlj, kjer ga pričakuje njegov prijatelj, ki mu je prinesel iz Afrike zopet 30 palic zlata. Meleđa je dal zlato preizkusiti na Dunaju, kjer so dognali, da ni v kovini niti trohice zlata. Sledila je senzacionalna aretacija, preiskava, in Urlich false lord Hamilton sedi sedaj pred zadrsko poroto. Urlich dosledno tajni vsako krivdo in pove porotnikom v svojo obrambo že znano bajko o transvaalskem zakladu, ki je vreden baje 12 milijonov funtov sterlingov in o zaljubljeni 70letni ruski gofici Potocki. On trdi, da je njegovo zlato pravo in da je tisto palico, ki jo je ponudil Meleđu, prodal pozneje v Parizu za 16.000 kron. Pri hišni preiskavi so pač našli 10 zlato podobnih palic, ki niso bile popolnoma zlate, toda te si je dal baje za nalašč napraviti in jih je rabil za kopelj. Dejal jih je vedno

v bano z vročo vodo v kateri se je potem kopal. (Obravnava se nadaljuje.)

Razne stvari.

* **Noblova nagrada.** Z Dunaja poročajo: Prvič po Noblovi smrti ne bo letos razdeljena mirovna nagrada. To motirajo s sedanjimi dogodki.

* **Tatvina na eksportni akademiji na Dunaju.** Z Dunaja poročajo: Na eksportni akademiji na Dunaju je bilo v zadnjem času ukradenih več zimskih sukenj. Zdaj so izsledili dva eksportna akademika, ki sta kradla ne le suknje, temveč tudi druge stvari. Dobili so pri njih skripta, ki so bila ukradena pred kratkim v akademiji. Oba dijaka so izročili dež. sodišču.

* **Napad na nemško smodnišnico.** Berlinski listi poročajo, da je bila vojaška straža pri smodnišnici na Jungfernheide v zadnjem času opetovano ogrožena in da so celo na njo streljali. V soboto ponoči je neki neznanec zopet napadel vojaka na straži, na kar je ta streljal, ne da bi koga zadel.

* **Šest deklic vtonilo v Menu.** Iz Ašafenburga poročajo: V sosednjem Paulbachu se je v nedeljo igralo na zamrznjenem Menu sedem deklic v starosti od 8 do 12 let. Naenkrat se je led udril. Deklice so padle v vodo. Šest jih je vtonilo, dočim so eno rešili.

* **Nesreča na morju.** Iz Berlina poročajo: V soboto ponoči je zadel norveški parnik za pasažirje »Jupiter« v megli blizu Sognefjorda ob skalo ter se takoj potopil. Moštvo in 10 pasažirjev je napol oblečeno poskakalo v čolne ter se rešilo. Dva čolna je rešil drugi dan parnik, ki je mimo plul. Tretji čoln z 12 osebami pogrešajo.

* **Alkohol — morilec.** Iz Varšave poročajo: Delavec Dombrovski je dobil pravdo. Od veselja je povabil pet prijateljev, da proslave zmago z žganjem. Pili so tako zelo, da so se vsi zastrupili. Dombrovski in 4 njegovi tovariši so takoj umrli vsled zastrupljenja z alkoholom, peti se bori s smrtjo.

* **Zblazneli na bojišču.** Sofijski »Mir« poroča: V drugem nastopju tukajšnje vojaške bolnišnice je velika dvorana, v kateri je 20 postelj. Ti, ki so v tej dvorani, niso ranjeni na telesu, temveč so siromaki, ki so zblazneli na bojišču. Vsi so od enega oddelka. Turška granata je priletela med nje. Eksplozija je bila tako grozna, da so vsi, čeprav ni bil nihče ranjen, zblazneli. Životarjio žalostno, le tupatam se zasliši blazen smeh žrtve krvave vojne...

* **Stavka železničarjev na Angleškem.** Iz Londona poročajo: Stavka na North - Easteru - železnici še ni oficijalno razglašena. Vsled tega ne dobivajo stavkujoči še nikakih podpor. Kakor poročajo iz Newcastla, se je tovarni promet vsled pomanjkanja ljudi zelo zmanjšal. Ladje, ki prihajajo vsak teden iz Evrope, morajo svoje tovore izkrcati v javnih skladiščih. En del blaga trgovci sami izvozijo. Tudi v nekaterih skladiščih premoga ne delajo. Železniški nastavljeni v South - Shildu ne stavkajo.

* **Samomor stotnika pred poroko.** Iz Bukarešte poročajo: Stotnik Konstantin Mitru, ki se je pred kratkim zaročil z neko jako lepo deklico in ki je v nedeljo pripeljal svojo izvoljenko pred oltar, se je pred oltarjem ustrelil. Starši, bratje in sestre stotnika Mitruja so bili proti tej poroki in so še pred kratkim posredovali pri vojaški oblasti, da bi onemogočili poroko. Stotnik Mitru pa se za to ni brigal, temveč se je v nedeljo proti volji svojih sorodnikov poročil. Ko je bila pa ceremonija gotova, je nesrečni stotnik potegnil revolver ter se ustrelil pred oltarjem. Stotnik Mitru je šele pred par leti napravil izpit na višji vojni šoli z odliko. Star je bil blizu 34 let.

* **Doživljaji dunajskega inženirja v Skoplju.** Na Dunaj se je vrnil pred nekaj dnevi inženir Marko Jonas, ki je bil čez eno leto v Skoplju zaposlen pri gradbi železnice. On pripoveduje: Dne 24. oktobra em bil v Seminišče Han, kakih 30 km od Skoplja. Zjutraj na vse zgodaj me pokliče moj sluga Osman, velikan Arnavt in mi zakliče v sobo: Gospod hitro vstanite, iti moramo v Skoplje, Srbi pridejo! Jaz nisem tega mogel verjeti, toda na ulici sem videl celo trumo vojakov, ki so pribežali izpred Kumanova in bežali proti Skoplju. Povedali so nam ti, da so Srbi zmagali Turke in prodirajo silno hitro naprej. — Odjahali smo. Na cesti se je trlo bežečih turških vojakov. Razbiti so bili voji in razcapani, sestradani, nad njimi pa so krokali gavrani svoje mrtvaško pesem. Vlekli so se bolj kot šli, konji in jezdec so padali v jarek in prosili milosti, dasi še ni bilo Srbov v bližini. Zjutraj okoli 7. smo dospeli v Skoplje. V mestu je vladalo silno vznemirjenje. Ulice so bile polne Arnavtov in pobeglih turških vojakov. Kristjani so se poskrili v

svojih stanovanjih, ker so se bali, da bi jih Turki ne masakrirali. Šel sem v centralno stavbno pisarno, kamor smo se zaprli in čakali. Pripravljeni smo bili na vse. — Ceste so se vedno bolj polnile z begunci. Situacija je postajala vedno bolj resna in nevarna. Strah je zavladal nad celim mestom. Bali so se Turki, bali Arnavti, in v strahu so se poskrili kristjani. Neprestano so prihajali v mesto beguni, ki so poročali o silnem porazu turške armade in o prodiranju Srbov. Poveljnik artilerije v Skoplju se je vendar toliko ojunail, da je peljal svoje topničarstvo (18 topov) pred kolodvor. Stali so tam turški vojaki in čakali. Toda na obrazih se jim je poznal strah, strah, ki je prevzel vse prebivalstvo. Mi smo ždeli v naši hiši in čakali kaj se zgodi. Da poči v Skoplju strel ni nič posebnega. Prebivalci so tega vajeni, ne razburjajo se, k večjemu, da se umaknejo sosed v svoje hiše in zapro vrata. V tem slučaju, pa je počil strel, ki je bil usoden. Videli smo po streli vojake, ki so brez povelja instinktivno z mrzlično hitrostjo razpregli konje, jih zasedli in pobeignili iz mesta. Ostali so samo topovi. Naenkrat je postalo mesto mrtvo, kot bi bilo za kletko, kristjani in Turki so bili poskriti in zabarikadirani v svojih hišah, vojaki so pobeignili, in le peket posameznega jezdeca, turškega beguna, ki je dirjal skozi mesto je semberterja motil grobno tišino, ki je zavladala nenadoma nad mestom. — Čakali smo in čakali, toda zaman. Srbov ni bilo. Drugo jutro so se pojavili na trgu in kolodvoru Turki domačini. Napadli so kolodvor, kradli po mestu, da celo granate so nosili domov, češ, kar je ljudstvo plačalo je naše, če so vojaki pobeignili. Kristjani se niso smeli pokazati na ulico, kdor pa se je predrznil to storiti je plačal z življenjem ali vsaj s težkimi ranami. Silno težko smo pričakovali prihod Srbov. V mestu je zavladala popolna anarhija in bati se je bilo, da se prične splošen pokol. Končno popoldne enkrat po mučnem čakanju sta prišla v mesto dva srbska jezdec. Bliža se mestu srbska armada na čelu ji prestolonaslednik Aleksander. Poslaniki in konzuli v Skoplju so šli izven mesta, da vsprejmejo srbskega prestolonaslednika, in da ga prosijo, da naj hitro napravi v mestu red in napravi konec temu neznosnemu stanju. Med tem se je razširila ta novica po mestu. Turki so se poskrili, Bolgari in Srbi pa so šli na ulice, okrasili so v naglici hiše s cvetjem in zastavami. Sprejem Aleksandra in srbske armade je bil sijajen. Srbi so v kratkem napravili red v mestu. Priznati se jim mora, da so izvrstni organizatorji. Železnica, trgovine, denarni zavodi vse je naenkrat oživelo. Vse vesti o srbskih masakrih so neresnične. Da je prišlo do malih pobojev je pač gotovo, toda to je vojna. Sicer sem imel čast spoznati Srbe kot jako prijazne, dobrovoljne in dobrohotne ljudi, ki ne masakrirajo, če se jih ne masakrira in moram poudarjati, da so bili z nami Avstrijci posebno prijazni.

* **Finančni predlogi naj se prelože na spomladansko zasedanje.** Dunaj, 10. decembra. Konferenca načelnikov strank je sklenila: Pred Božičem je rešiti vse vojaške predloge, proračunski provizorij, prov. poslovnik in nekaj manjših predlog, med temi tudi reforma društvenega prava. Jutri ni plenarne seje. Stürghk je izjavil, da vlada zahteva, da reši zbornica zakone o vojaških dajatvah neizpremenjene. Vlada vztraja pri junktimu med službeno pragmatiko in malim finančnim načrtom. Nekaj uradniških deputacij, ki se je prišlo informirati zaradi službene pragmatike, so odšle zelo razočarane zaradi novih odlasani.

Vprašanje slov. vseučilišča.

Dunaj, 10. decembra. V današnji seji subkomiteja proračunskega odseka je stavil poslanec dr. Korošec na naučnega ministra Husareka vprašanje glede slovenskega vseučilišča ter zahteval takoj tudi izjavo naučnega ministra. Husarek je odgovoril, da ni rešeno vprašanje ali sploh spada vprašanje jugoslovanskega vseučilišča v ta subkomite, ki je določen samo za italijansko fakultetno vprašanje. Minister je izjavil, da se vlada trudi doseči sporazum s hrvaško vlado glede recipročete zagrebškega vseučilišča. Pogajanja še niso končana. Nato je govoril Husarek o italijanski fakulteti. Vlada bi bila rajši pripravljena dati Italijanom trgovsko visoko šolo na Revoltelli, ki bi bila za Italijane koristnejša, seveda pa bi morali biti s tem tudi italijanski poslanci zadovoljni.

Gosposka zbornica.

Dunaj, 10. decembra. Seja gosposke zbornice, ki bi se bila morala vršiti danes, odpade, ker nove vojaške predloge v parlamentu še niso rešene. Gosposka zbornica je sklicana za torek, dne 17. t. m. s sledečim dnevnim redom: Davčne olajšave za pridobitne in gospodarske zadruge in posojilnice, drugo branje predloge glede odprave sedanje loterije in uvedbe razredne loterije, drugo branje zakona o ustanovitvi inženirskih komor.

Demisija vojnega ministra.

Dunaj, 10. decembra. Vest o demisiji vojnega ministra Auffenberg in šefa generalnega štaba Schemua je vzbudila v dunajskih političnih krogih pravo senzacijo. Zatrjuje se, da formalno ta preobrat v vojnem vodstvu še ni izvršen, da pa je dal cesar že svoje dovoljenje k tej izpremembi. Politični krogi so mnenja, da je imenovanje Kroatina za vojnega ministra in Konrada pl. Hötendorfa za šefa generalnega štaba demonstracija. Inozemstvo naj uvidi, da se monarhija pripravlja za vsak slučaj in je zato postavila na čelo vojske dva najboljša svoja moža Kroatina, ki je najboljši administrativni talent, in Konrada, ki je najboljši taktični talent. Oba živata tudi posebno zaupanje prestolonaslednika. Imenovanje Konrada, ki je bil že enkrat šef generalnega štaba, pa je moral odstopiti zaradi spora z Aehrenthalom pomeni po sodbi političnih krogov popolno zmago takozvane vojne stranke. Politični krogi so mnenja, da preobrat v vodstvu vojnih agend ne pomeni sam na sebi že tudi resnejši preobrat v zunanje političnem položaju.

Dunaj, 10. decembra. Vojni minister Auffenberg je podal cesarju svojo demisijo, ki jo je cesar tudi sprejel. Tudi šef generalnega štaba Schemua je podal demisijo. Za vojnega ministra je bil imenovan feldcigmajster vitez Kroatin, za šefa generalnega štaba pa general infanterije Franc baron Courad pl. Hötendorff.

Dunaj, 10. decembra. Kakor zatrjujejo politični krogi so v glavnem zakrivila padec vojnega ministra Auffenberga razne nerednosti v vojni upravi, ki so se zlasti v zadnjem času, ko je bilo treba brezhibnega funkcioniranja upravnega aparata občutno pojavile. Zlasti so se izvršila mnoga velika naračila materiala, ki ni bil potreben; nujna in važna vojaška naračila pa so se zapostavljala. Na ta način se je politično že popolnoma omajana pozicija vojnega ministra Auffenberga tudi vojaško podrla. Šefa generalnega štaba Schemua so smatrali itak vedno le za »Plalzhalterja«. Kakor znano je bil vzrok Konradovega odstopa nezadovoljnost Italije, ker se je pojavil politični odpor proti njemu. Grof Aehrenthal je z ozirom na potekajočo dobro trozveze strmoglavil Konrada, kljub temu, da je imel Konrad v osebni prestolonaslednika svojega protektorja. Po obnovitvi trozveze pa je sedaj politična situacija taka, da se delovanje Konrada ne more tolmačiti kot Italiji neprijazno. V vojaških krogih se reasumirajo dogodki s sledečimi besedami: Armada je izgubila najnezmogljivejšega vojnega ministra in pridobila najmožnejšega voditelja.

Izkaz darov za Rdeči križ balkanskih držav.

(I. blagajnik g. dr. Tone Gosak.)

5. decembra: Upravništvo »Slovenkega Naroda« 159 K; Neimenovan kočevski Slovenec nabral in izročil 40 K. — 6. decembra: Upravništvo »Ilustrovanega Tednika« iz Brežic 20 K; Fran Premru. St. Vid pri Vinavi 5 K 70 v. — 7. decembra: Posojilnica v Ribnici r. z. z om. zav. 100 K; Frank Sakser, New York, poslal v Ameriki nabrano 250 K; Iz kazenske poravnave Oroslov Verčič - Avgust Škof izročil dr. Saboty 5 K; upravništvo »Slovenskega Naroda« 109 K 80 v. — 9. decembra: Leni Steblovnik, Rečica na Paki, Štajersko, poslala nabrano 54 K 10 vin.; Peter Kunc, Dole nabral: Peter Kunc 1 K; Lovro Bogataj 1 K; Ivan Peljhon 1 K; Mat. Kobal 80 v; J. Ohrin 20 v; skupaj 747 K 60 v; preje nabranih 40.844 K 49 v; vsega skupaj 41.592 K 09 v.

Telefonska in brzojavna poročila.

Državni zbor.

Dunaj, 10. decembra. Zbornica nadaljuje razpravo o zakonu glede podpor rodbinam vpoklicanih rezervistov. Po končani generalni debati se je začela specialna debata. Posamezni manjšinski referenti so nato podali poročila.

Dunaj, 10. decembra. Danes v opoldanskih urah se je sestala konferenca načelnikov strank, da določi predbožični program zbornice. Konferenca je sklenila pred vsem rešiti vojne predloge in nato proračunski provizorij. Službena pragmatika in

Društvena naznanila.

Društvo za oblačenje revnih šolskih otrok vabi vse dobrotnike, otroke in njih starše, da se udeležijo razdelitve oblek, katera se vrši v četrtek, dne 12. t. m. ob 6 zvečer v dvoran Mestnega doma.

Sokol »Litija - Smartno« priredi v soboto, dne 11. januarja 1913 v »Sokolskem domu« v Litiji plesno veselico. To bo prva priredba v lastnem domu; zato se veselični odsek resno trudi isto, kar najsijajneje vprizoriti. Vsi prostori bodo posetnikom na razpolago. Zanimanje za veselico je vsestransko, vaje v plesu — med drugim »beseda« — so v polnem teku. Godbo preskrbi »Slovenska Filharmonija«. Nastopile bodo tudi predpustne maske. Pri vsakojakih prireditvah naj se izvoli ozirati na sokolski ples v Litiji, dne 11. januarja 1913.

Književnost.

— Jug. Historičen roman. Spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil H. V. — Cena 3 K. Vitez iz Rdeče hiše. (Le Chevalier de Maison rouge). Roman iz časov francoske revolucije. — Spisal Alekander Dumas star. Prevel Ferdo Perhavec. — Cena 2 kroni 50 vin. — Ti dve knjigi ste izšli v založništvu dnevnika »Edinost« v Trstu. Oba romana sta znana kot zabavna in posebno segajo po njih ljubitelji historičnih povesti.

Balkanski rat. V založbi Janka Dujaka v Sisku je izšla pod tem naslovom hrvaška knjižica, ki opisuje balkansko vojsko. Cena 50 vin.

Telovadno društvo „Sokol“ v Ljubljani.

V nedeljo dne 8. t. m. je preminul brat
Valentin Krisper

eden najstarejših in najzvestejših naših članov. Pogreb se vrši jutri v sredo dne 11. decembra ob 3. popoldne iz hiše žalosti Bleiweisova cesta šte. 9, na pokopališče pri Sv. Krištofu.

Zbirališče točno ob polu treh popoldne v telovadnici »Narodnega doma«.

Bratje, udeležite se polnoštevno. Nazdar! **Odbor.**

Meteorološko poročilo.

Vilna nad morjem 300-2 Srednji letni tlak 736 mm

dec	čas opazovanja	stanje barometra v mm	temperatura v C	Vetrovi	Nebo
9.	2. pop.	743-6	-4-6	brezvetr.	megla
9.	zv.	743-5	-4-8	sl. szah.	*
10.	7. zj.	742-5	-5-9	sl. jzah.	*

Srednja včerajšnja temperatura -5-3° norm. -0-9° Padavina v 24 urah 0-0 mm.

Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani naznanja tužno vest, da je njegov mnogoletni član v Postojni, gospod

GREGOR PIKEL

v nedeljo, 8. t. m. ob 2. uri zjutraj previden s svetotajstvi, v 54. letu svoje starosti v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega rajnika bo v torek, 10. decembra iz hiše žalosti na tamkajšnje pokopališče.

Ostani mu blag sdomin. 4414

Ljubljana, 9. decembra 1912.

J. WIDER

vrtnar v Ljubljani

sprejme takoj 4376

učenca.

Nova enonadstropna 4406

hiša v Vodmatu (Ljubljana) z vrtom, pripravna za penzionista

se prodaja.

Več se izve pri upravitelju Sv. Petra cesta šte. 40, I. nadstr.

Cenó suho in sveže 4334

MESO.

Vak dan sveže klano goveje, telečje ali kostrunovo meso poštni zavoji 5 kg K 550. Svinjsko meso surovo K 7.— posušeno K 8.—. Tirolske salame K 9.— franko po povzetju dobavlja »Consum« izvoz mesa, Nagyzalenta, Rakoz-ut 3, Ograko.

Išče se za živahno poštno razpoložljivo trgovino v Hamburgu 4410

mlada dama ali mlad gospod

kot ekspedienta in za lažjo slovensko korespondenco. — Ponudbe pod »G. 2743« na Rudolfa Mosse, Hamburg.

Izgubila se je 4412

majhna rjava psica

Najditelj, koji naj naznani upravnistvu »Slov. Naroda« svoj naslov dobi 20 K.

Skoro nova enonadstropna

HIŠA

v Spodnji Siški, z vrtom in praznim svetom, pripravna za večje podjetje,

se prodaja. 4405

Več pove upravitelj, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 40, I. nadstropje.

Brez posebnega obvestila.

Potrli žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš predobri in iskreno ljubljani soprog, oče, brat, svak, stric i. t. d., gospod

Alojzij Vršič

trgovec

danes zjutraj ob 1/25. po kratki bolezni, previden s sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega rajnika je v sredo 11. t. m. ob 1/4. uri Prebalega pokopnika priporočamo v molitev in blag spomin! Sv. maša zadušnica se bo brala v četrtek ob 8. uri.

Ljutomer, dne, 9. grudnia 1912.

Terezinka Vršič, roj. Ratzek, Angela Čeh, roj. Vršič, hčerka.

Srečko, Milan, Lojzek, sinovi.

Bolezni prehlajenja, kakor

kašelj, katar, influenco

ublažuje in odstrani sredstvo, ki vzbuja tek in ki ima dobro slast

Sirolin' Roche

najboljše sredstvo zoper

bolezni pljuč.

„Zdravnik Zelodca“ je najboljši liker za žebel.

„Zdravnik Zelodca“ je najboljši liker za žebel.

Sprejme se 4411

otročka vrtnarica

k dvema otrokoma,

imeti mora veselje do vzgoje otrok. Ponudbe naj se pošiljajo pod »Vrtnarica« na upravnistvo »Slov. Nar«.

V najem se da s 1. svečanom 1913

pritlična hiša

z 2. sobama, čumnato, kuhinjo, kletjo in vrtom, v trgu Radeče pri Zidanem mostu št. 43, posebno pripravna za uradnika. Natančnejša pojasnila se dobe pri gosp. Milavcu, gostilničarju v Radečah šte. 32. 4407

St. 40269

Razpis.

4413

Mestna občina ljubljanska namerava oddati ofertnim potom

zgradbo novega Šentpeterskega mostu

v železnobetonski konstrukciji.

V smislu predpisov sestavljene ponudbe, je vložiti v zapečatenem kuvertu z napisom: »Ponudba za zgradbo novega Šentpeterskega mostu«

do 7. januarja 1913 do 10. ure dopoldne

pri kanalizacijskem oddelku mestnega stavbnega urada, Frančevo nabrežje št. 1.

Predno še poteče ta rok, je položiti pri mestni blagajni vadij, znašajoč 5 odstotkov ponudbene svote.

Vsi tozadevni pripomočki in pogoji so do preje omenjenega dne na vpogled v kanalizacijskem oddelku mestnega stavbnega urada od 9.—12. ure dopoldne.

Mestni magistrat v Ljubljani.

dne 9. decembra 1912.

Zupan: dr. Ivan Tavčar l. r.

Prvi lepotični ateljé

in manikura 4404

po sistemu instituta de Beauté Pariz-Dunaj.

Marija Kocjan

Ljubljana, Sv. Petra cesta 28

„(vhod skozi hišna vrata)“

priporoča cenj. damam traitemente za izboljšanje polti, to je obrazna masaža za oživiljenje otrpilih obraznih mišic, odpravljenje podbradka, gube na čelu, ob očeh, solznih mešičkov, ogrcev, odstranjenje kocin, debeloluknjaste kože in splošna telesna masaža tudi na domu. Odpravljanje nosne in obrazne rdečice. Dela se tudi s paro.

Posojilnica v Mariboru (Narodni dom) naznanja žalostno vest, da je njen dolgoletni član načelstva, gospod

IVAN KOPRIVNIK

c. kr. šolski svetnik in posestnik v Karčevini pri Mariboru

umrl danes ob pol 8. uri zjutraj.

Pogreb velezaslužnega pokojnika se vrši v sredo popoldne ob četrt 4. uri.

V Mariboru, 9. decembra 1912.

4408

Ravnateljstvo.

Odvetniški kandidat

(začetnik) z enoletno sodno prakso, želi s 1. januarjem 1913 vstopiti v odvetniško pisarno. Naslov pove upravnštvo »Sl. Naroda«.

4398

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, kot nobena druga zavarovalnica.

Zlasti je ugodno zavarovanje na doživlje in smrt z manjšajočimi se 101 vplačili.

„SLAVIJA“

„...“ vzajemna zavarovalna banka v Pragi. „...“
Reservni fond K 63.798.288-24. — Kapitalno odškodnino in kapitalije K 115.390.603-61.
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovansko-narodno upravo.
Vsa posojila daje: Cigar pisarne so v lastni bančni hiši
Generalno zastopstvo v Ljubljani v Gosposki ulici šteč. 12.

Zavaruje poslopja in premoženje proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uziva najboljši sloves, koder postuje.

Pozor! Sprejema tudi zavarovanja proti vlomski tatvini pod zelo ugodnimi pogoji. — Zahtevajte prospekte!

Posojila

po vseh kombinacijah na poljubno število let. Istotako plačanje starih dolgov in sponženje v novo posojilo pod mnogo ugodnejšimi pogoji. Diskretno in kulantno posredovanje. — Dopisi na kreditno pisarno, Elizabetna cesta 4. Pismenim pročim prilagati je 50 vin. v znanh. Uradne ure za stranke od 10.—11. ure dopoldne.

Pozor! Od jutri naprej se prodaja Trgovci! galanterijsko blago in pletenine

iz konkurzne mase Ludovika Dolenc v Prešernovi ulici pod tvorniki cenami.

Nizozemska zavarovalna družba za življenje

„Ravnateljstvo: Dunaj I., Aspernplatz 1.“
se priporoča za sklepanje zavarovanj za življenje, rente, doto, za zavarovanja za čas vojaške službe po najugodnejših pogojih ter najnižjih premijah.

Zavarovana glavica koncem leta 1910 okoli 375 milijonov. — Rezerve koncem leta 1910 okoli 112 milijonov. Gener. zastopstvo za Stajersko in Kranjsko v Gradcu I., Schmiedgasse 40, kjer sirogo rečini, delavni sotrudiški vsak čas dobe dobre službe.

Nadzornik za Kranjsko:

611

Ljubljana, Hrvatski trg št. 4.

Božična razstava

od 11. do 21. decembra 1912 v prostorih zavoda za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22. — Istotam se sprejemajo tudi naročila. —

Prva gorenjska košariška obrt v Radovljici.

Izdelki državnih učnih delavnic. 4346
Moderno pleteno pohištvo, vrtna zaslonila, popotne in kupejske košare, cvetlična in stojala za dela, obsežni senčni stoli, zaklopni stoli, vlaknaste preproge, kopalni čevlji. — Vse porabnosti in luksuzno košarištvo. — Ilustrovani cenovnik zastoji.

Kolesarji, motoristi, avtomobilisti

Vaša vozila se vzdržujejo po ceni in so vedno pripravljena za vožnjo, oko se ob času kot je sedaj dajo pregledati, vse pomankljivosti nadomestiti in v uporabnem stanju v zato primeren prostoru ohraniti. Kakor vsako leto tako tudi letos, izgotovi to strokovnjaško natančno in po zelo nizki ceni, za to primeren prostor pa da brezplačno tvrdka

Karl Čamernik & Ko., Ljubljana

specijalna trgovina s kolesi, motorji, avtomobili in posameznimi deli. — Mehanična delavnica in garaža.

Anton Šarc

Perilo, — Spreme za neveste. Domači izdelek. Platno in platneno blago, švicarske vezanine.

Ljubljana, Šelenburgova ul. 5.

PROTI LUSKINAM IN IZPADANJU LAS

CANADOLINE

CLERMONT & E. FOVET, GENEVE
Drogerija „ADRIJA“, Ljubljana, Šelenburgova 5

Pitana perutnina! Meso!

Košarica s 5 kg z vsebino: debela gos ali 3—4 race, kapune ali kure za juho, nežno, tolsto, sveže klano in skubljeno ali sveže zadnje volovsko in teletje meso, vse franko po povzetju na vse strani K 6-70. Sveže presno maslo iz kravlega mleka, zabojček s 5 kg franko K 10-50. 4096

M. I. Schwarz, Buczacz. 4096

Sprejme se gospod ali gospodična na stanovanje in hrano

v boljši rodbini. Popraša se 4373 na Sv. Petra cesti 69, I. n. desno.

Proda se ozir. se odda v najem dobro obiskovana 4338

gostilna in trgovina

z mešanim blagom v obljudenem lepem kraju na Gorenjskem; oddaljeno 3 minute od kolodvora, v kraju je tudi tovarna s približno 400 delavci.

Naslov pove upravnštvo »Slov. Naroda«.

Pristen dober

brinjevec

se dobi pri 95

L. SEBENIKU v Spod. Siški.

Goriška naravna vina 1912

Bela vina od 54—70 vinarjev rdeča vina od 48—68 vinarjev Teran krvno vino po 58 vin. za liter, zajamčeno naravno pristni od 56 litrov naprej. Tropinovec od K 1-20 naprej za liter od 20 litrov naprej dobavlja v posojenih sodih, ki jih ne zaračuna, franko postaja Gorica po povzetju

And. Abuja, Gorica

lastnik vinogradov in vinskih kleti.

Zdravnik

dr. Mavricij Rus

se je vrnil in zopet ordinira.

Najcenejši nakup božičnih in novoletnih daril.

Juvelj, zlatnina, srebrnina in razne ure.

Vsakovrstna nova dela in popravila izvršujem v lastni delavnici. — Blago samo prve vrste. — Najnižje cene.

Lud. Černe,

juvelir, trgovec z urami ter zaprta sodni sodnik. Ljubljana, Wolfova ulica št. 3. Gostilni zastoj. Gostilni zastoj.

Lekarnarja Schaumanna

4073

želodčna sol in želodčne pastilje

je 30 let preizkušeno sredstvo proti vseh vrst želodčnim boleznim, motenju prebave in shujšanju.

Schaumannova želodčna sol škatljica K 1-50. Želodčne pastilje omarica K 1-50. Razpošilja po povzetju od 2 škatljic naprej lekarna Schaumann, Stockerau pri Dunaju. — Dobiva se po vseh lekarnah in drogerijah.

Neprimeren učinek.

Ni bralni krožek.

Casopisi ostanejo Vaša last.

Dobavljam dunajske dnevnike in najbolj čitane tukajšne in inozemske ilustrovane časopise v subabonement franko na dom po polovičnih cenah n. pr.

Neue Freie Presse	K 7-40	Österr. Illustrierter Ztg.	K 2-50
Neues Wr. Tagblatt	„ 6-10	Muskete	„ 2-—
Neues Wr. Journal	„ 5-40	Interessantes Blatt	„ 1-75
Jugend	„ 2-80	Woche	„ 2-30
Simplicissimus	„ 2-50	Meggendorfer	„ 2-20
Illustration	„ 8-—	London News	„ 7-20

Casopisni biro HERMANN GOLDSCHMIEDT,

Dunaj I. Wollzeile 11.

417

SIJAJNA ZMAGA!

v damskih raglanih. — Ravnokar dospelo čez 2000 komadov 135 cm dolgih od 10 K naprej, ki so stali preje od 40 K do 60 K. — Istotako znižane cene raglanov, zimskih sukenj in oblek za gospode.

„Angleško skladišče oblek“
O. Bernatovič, Mestni trg št. 5.

St. 1053/pr.

RAZPIS.

4351

Na porodniškem oddelku deželne bolnice, oziroma na c. kr. babiškem učilišču je izpraznjena

služba šolske babice

z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado 100 K ter s pravico do dveh petletnic po 100 K. Poleg teh prejemkov uživa šolska babica še državno nagrado v letnem znesku 105 K ter prosto stanovanje in prosto svečavo v dež. bolnici. Prošnjam za to službo je priložiti krstni list, domovinski list, pravno spričevalo, zdravniško potrdilo o fizični vsposobljenosti, babiška diploma in dokazilo o popolnem znanju slovenskega in nemškega jezika ter je v njih tudi navesti, če je prosilka samska ali omožena in kje je do sedaj izvrševala prakso. Tako opremljene prošnje je predložiti

do 10. januarja 1913

vodstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 5. decembra 1912.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus

Ljubljana, Marije Ter. c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih najnovejših slogih. Vsakovrstno drugo pohištvo.

Priznana solidno blago ter najnižje cene.

Zaloga otomanov divanov, žimnic različne kakovosti;

zajamčeno trpežni izdelki.

Velika izbira otroških vozičkov vsakovrstnih slik, ogledal itd.